Authorized by — Lizenz — Izdošanas atļauja: ICD-OMBG :: Atbildīgais redaktors — Editor in-Chief: Kārlis Rabācs, vietnieks: Aleksandrs Liepa, redakcijas sekretārs: Maksis Cullītis; redaktori: Andrējs Rudzis (Minchenē), Harijs Mindenbergs (Eslingenā), Arnolds Šmits (sports), Zigurds Bārda (tehniskais iekārtojums)

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 26 (33)
Piektdien, 1947. g. 11. IV.

Iznāk otrdienās un piektdienās :: Izdevējs: Bavārijas apgabala latviešu komitejas uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa:: Redakcija: Günzburg/D., Bürgerm.-Ter - Landmann - Pl. 7, t. 92 :: Printed by Schwäb. Volksblatt, Günsburg/Don., Bürgerm. - Landmann-Pl. 7:: Metiens — Circulation: 8000

Ārlietu ministri vienojušies par Vācijas pārvaldes iestādēm, bet nevar vienoties par to kompetencēm

Lieldienu priekšvakarā ārlietu ministri Maskavā pieņēma vienu no svarīgākajiem lēmumiem šīs konferences laikā. Vienojās par plānu radīt Vācijas centrālu pārvaldi, kas sastādītos no 7 centrālām iestādēm. Tai pat laikā ārlietu ministri vienojās, ka 3 mēnešus pēc šo iestāžu nodibināšanas jādibina vācu padome, kas tad vēlāk — pēc apmēram 9 mēnešiem — varētu tikt pārvērsta par Vācijas pagaidu valdību.

Minētās 7 centrālās iestādes būtu: transporta, satiksmes, finanču, rūpniecības, pārtikas, lauksaimniecības un ārējās tirdzniecības pārvalde.

Tūlīt pēc svarīgā lēmuma pieņemšanas tomēr izrādījās, ka grūtības rada vienošanās par šo iestāžu kompetencēm un pilnvarām. Svarīgākais šķērslis, kā raksta „Die Neue Zeitung", bija padomju prasība piešķirt okupācijas joslu virspavēlniekiem tiesības grozīt vai atcelt centrālo iestāžu rīkojumus, ja tie pēc virspavēlnieku domām neatbilstu sabiedroto kontrolpadomes norādījumiem. Bevins un Maršals aizrādīja, ka tādā gadījumā centrālām iestādēm nebūtu nekādas nozīmes. ASV un Anglija esot ar mieru atstāt saviem virspavēlniekiem tikai okupācijas spēku komandieņu tiesības.

Ārlietu ministri nevarēja vienoties arī par centrālās padomes sastāvu. Molotovs pastāvēja uz to, ka padomē jāalcina ne vien vācu valstu pārstāvji, bet arī pārstāvji no arodbiedrībām, politiskām partijām un antifašistu organizācijām.

Diskusijās, kas turpinājās pēc Lieldienām, Molotovs no jauna ierosināja laut vāciešiem pašiem tautas nobalsošanā izšķirt jautājumu, vai Vācijai vajadzīga centralizēta vai federāla valsts iekārta. Bevins uz to atbildējis, ka vācu tauta ievēlējusi arī Hitleru. Vācijas valsts iekārtā esot ieinteresēti arī citi — proti, tie, kam Vācija uzbrukusi.

Francijas ārlietu ministrs Bido paskaidrojis, ka viņš sākumā neesot bijis pret padomju priekšlikumu, bet tagad, kad dzirdējis Molotova paskaidrojumu, viņam radušās bažas, it sevišķi attiecībā uz tautas nobalsošanu. Ja Vāciju vienreiz apvienošot tautas nobalsošanai, tad tā palikšot apvienota uz visiem laikiem.

Angļu delegācija Lieldienās raudzījās uz konferences iznākumu visai pesimistiski. „Daily Mail", piem., rakstīja, ka esot pielaižama konferences izbeigšanās 20. vai 23. aprīlī. Tādā gadījumā esot sagaidāma jauna konference jūlijā vai nu Londonā, vai Parīzē. Bevins esot izteicis vēlēšanos sarīkot konferenci Londonā, bet saimniecības ministrs Stafords Kripss bažījoties par to, ka Londonai nebūšot iespējams pārvarēt ar konferenci saistītās pārtikas un degvielu grūtības. Krievu valstsvīri tomēr domājot, ka konference turpināsies. Jau notiek priekšdarbi ārzemju viesu novietošanai gar Ļenina mouzoleju Sarkanā laukumā 1. maija parādē.

Blakus lielajiem jautājumiem Maskavā pārrunāts arī jautājums par padomju pilsonēm, kas kara laikā salaulājušās ar angliem. Nesenais paziņojums, ka padomju pilsonēm aizliegts salaulāties ar ārzemniekiem un ka arī daļai no tām padomietēm, kas kara laikā apprecējušas angļus, neatļaus izceļot, radījis lielu sašutumu Anglijā. Jautājums pārrunāts parlamenta debatēs un Anglijas valdība paziņojusi, ka no jauna sāks interesēties par 15 angļu sievām. Lai gan Bevins jau vienreiz šo jautājumu Maskavā ierosinājis, viņš nedomājot lietu pamest. Reuters ziņo, ka Bevins par to runājis arī ar Staļinu, taču bez sekmēm. DENA, NYHT, DM

Kad sāksies pārvietošana

Lai gan Anglijas valdība izšķirusies par DP ielaišanu no Vācijas britu joslas darbam Anglijā, tomēr praktiski šī akcija vēl nav sākta un atklātībā izteiktie minējumi par pārvietošanās kārtību, kur nosauktas pat atsevišķas nometnes, kas it kā paredzētas pārcelt vistuvākajā laikā, ir tikai minējumi. Puslīdz skaidrs vienīgi tas, ka doties darbā uz Angliju vispirms varēs vieninieki un tie, kas būs ar mieru pagaidām ģimenes atstāt Vācijā. Visa pārvietošanās akcija, cik spriežams, būs pabeigta līdz oktobrim. Jāsecina, ka nodoms darba nespējīgos DP koncentrēt no visas angļu joslas atsevišķās nometnēs, piem., Grosenbrodē, arī saistāms ar šo pašu darba akciju.

No Lībekas mums ziņo, ka turienes UNRRAs vienība 2. aprīlī steidzīgi sākusi formēt DP 90 personu lielu darbinieku vienību, kurai 19. aprīlī paredzēta izbraukšana uz Angliju transitu nometnes iekārtošanai Londonā. Izteikti arī norādījumi, ka aprīļa vidū sastādīšot darbinieku vienību, kuras uzdevums būtu ierīkot Anglijā DP nometnes. Darbam pieteikušos pārvietošana no Vācijas uz Angliju it kā sākšoties maijā. Tomēr šajā gadījumā nav skaidru norādījumu, kādas grupas un kādā kārtībā varēs pārcelties pirmās.

Ierosina 400.000 DP iecelošanu ASV

— IRO sāks darbu 1. jūlijā —

Paredzams, ka IRO tomēr sāks darboties kā projektēts, 1. jūlijā, lai pēc UNRRAs darba izbeigšanās jūnija beigās palīdzības darbā neiestātos pārtraukums, — paskaidrojis UNRRAs ģenerāldirektors Rukss Ņujorkā. „Daily Mail" ziņo, ka Francijas valdība apsolījusi 60 dienu pārtikas devas visiem DP, kas vēlēsies šinī pavasarī repatriēties no Vācijas vai Austrijas franču joslas. Vācijas franču joslā atrodas pāri par 36.000 DP, bet Austrijā tuvu pie 4000. Lielākās grupas ir poļi un dienvidslavi. Sabiedroto militārās valdības, armijas iestādes un UNRRA tagad atjaunojušas rudenī pārtraukto repatriācijas akciju. Arī tagad UNRRA cerot līdz darbības izbeigšanai repatriēt daudzus tūkstošus DP no Vācijas, Austrijas, Itālijas un Vidējiem austrumiem. Līdz vasaras sākumam Polijas valdība cer repatriēt apmēram 50.000 poļu no Francijas, galvenokārt raktuvju un laukstrādniekus. Šo akciju kavē domstarpības ar Vācijas amerikāņu joslas iestādēm par poļu transitu cauri joslai.

Atbildot Polijas vēstniecības Londonā paziņojumam, Anglijas ārlietu ministrija paziņojusi, ka poļu agrākie karavīri, kas nevēlas atgriezties Polijā, nedz arī iestāties nometināšanas korpusā, var izceļot arī savrupēji, nebūdami korpusa locekļi. Poļu vēstniecība bija apgalvojusi, ka poļus, kas nodomājuši izceļot, spiežot iestāties nometināšanas korpusā, ar ko tie riskē zaudēt Polijas pavalstniecību.

Ārlietu ministrijas sekretārs Rendels no Londonas devies uz Itāliju pārbaudīt DP un bēgļu stāvokli Itālijā, ievērojot noslēgto mierlīgumu. Rendels arī pārliecināsies, kādā mērā Starpvaldību bēgļu komiteja un IRO spēs uzņemties atbildību par šiem cilvēkiem. Rendels ir Anglijas pārstāvis UNRRAs Eiropas nodaļā.

Reuters ziņo, ka deputāts Viljems Stretons iesniedzis ASV kongresam likumprojektu par 400.000 DP uzņemšanu ASV no UNRRAs nometnēm. Plānā gadā paredzēts uzņemt ne vairāk par 100.000 personu, pie kam priekšroka būtu dodama ASV pavalstnieku radiem. Brazilija vienojusies ar Starpvaldību bēgļu komiteju par 5000 DP izceļošanu uz Braziliju tuvākajos mēnešos. Īpaša misija jau izmeklējot kandidātus, kas būšot galvenokārt vācieši, austrieši un poļi. Ja pirmo 1000 personu pārcelšana došot labus rezultātus, varēšot sekot pārējie. Venecuelas misija tai pat laikā ved sarunas ar Starpvaldību bēgļu komiteju par 15.000 DP uzņemšanu Venecuelā šinī gadā.

Francijas ārlietu ministrs Bido ierosināja vācu strādnieku izceļošanu uz Franciju. „Daily Mail" raksta, ka šāda izceļošana jau notiekot, tikai ierobežotos apmēros un nelegāli. Daudzi vācieši, kam dzīve pēckara Vācijā liekas bezcerīga, raugoties uz Franciju kā uz savu apsolīto zemi. Galvenā lieta esot dabūt dokumentus. Tos vācieši iegūstot vai nu ar viltojumiem, vai kukuļošanu. Ļaudis, kas apgādā dažādus dokumentus, pašreiz Francijā varot atrast bez grūtībām. Parīzē vien dzīvojot un strādājot vismaz 50.000 izbēgušu vācu kara gūstekņu. Zināms skaits vācu tehniķu un zinātnieku uzņemti Francijā oficiāli un nodarbināti pētījumos. Gūstekņiem iespējams palikt brīvprātīgi darbā Francijā, bet dažādie ierobežojumi viņus nevilinot. Daudz labāk varot iekārtoties nelegāli un ar viltotiem papīriem. DENA, NYHT, DM

Vāciešu streiki sagaidāmi arī amerikāņu joslā

„New York Herald Tribune" raksta, ka pārtikas streiki, kas skāruši Vācijas rūpniecības centrus Rūrā, draudot pāriet arī uz amerikāņu joslu. Amerikāņu izlūkošanas virsnieki ziņo, ka joslas vācu arodbiedrības un politiskās partijas apsverot jautājumu par īslaicīgu streiku organizēšanu Manheimā, Darmštatē un Frankfurtē. Streiku galvenie rosinātāji esot vietējie komūnisti, it īpaši Manheimā, kur tie ieguva visvairāk balsu amerikāņu joslā. Streikus nevarēšot uzskatīt par tiešu izaicinājumu amerikāņu militārajām iestādēm. Komūnisti tomēr projektējot izsludināt Manheimas kuģu strādnieku streiku, kas tieši traucētu amerikāņu pārtikas piegādi pa ūdensceļu no Brēmenes uz Virtembergu - Bādeni un Heseni. Streiki domāti kā protests pret nepietiekamām pārtikas devām, bet pārtikas piegāžu aizkavēšana stāvokli vienīgi vēl pasliktinātu. Streiki tomēr nespēšot nopietni kavēt amerikāņu joslas saimniecības atjaunošanu. Svarīgāks par to tomēr ir konstatējums, ka vācu strādnieku politiskie vadītāji amerikāņu un angļu joslā jūtas atraduši līdzekļi, ar kuŗa palīdzību panākt no okupācijas iestādēm dažādu prasību izpildīšanu.

NYHT

Žīdu DP izceļo uz Palestīnu

Sākusies žīdu DP rēgulāra izceļošana uz Palestīnu no Vācijas angļu joslas. Pirmajā transportā bija ap 400 personu. Ievērojot vairākkārt dzirdētās runas, it kā Eiropas žīdu DP gatavojoties masveida izceļošanas „gājienam uz Palestīnu", padomdevējs žīdu lietās pie amerikāņu armijas galvenā štāba rabīns Bernšteins paskaidrojis, ka neviena atbildīga žīdu organizācija vai amatpersona neatbalsta, nedz arī organizē šādu masveida izceļošanu, kas būtu katastrofa. Tuvākajos mēnešos tomēr pastiprināšoties žīdu izceļošana no Vācijas un Austrijas amerikāņu joslām, jo žīdi, par spīti visam, turpinot meklēt sev mājas Palestīnā.

SENĀTA ĀRLIETU KOMISIJA PIEŅĒMUSI TRUMENA PRIEKŠLIKUMU

VALTERS LIPMANS PAR „STRATĒĢISKĀM OPERĀCIJĀM".

Padomju pārstāvis Andrējs Gromiko 7. aprīlī paskaidrojis Drošības padomei, ka prezidenta Trumena plāns palīdzēt Grieķijai un Turcijai vājinās Apvienotās Nācijas un sagraus to autoritāti. Dažas dienas pirms tam ASV senāta ārlietu komisija pieņēmusi Trumena priekšlikumu un, kā ziņo „New York Herald Tribune", senāta vadītāji paredzējuši, ka priekšlikumu pašā senātā paredzams pieņemšot ar lielu balsu vairākumu, jo neesot sagaidāms, ka pret to balsošot vairāk kā kāds ducis senātoru.

Gromiko pieminētā runā apvainojis ASV par UN apiešanu un „informēšanu pēc notikušā fakta". Viņa runa, kā ziņo AP, bijusi viens no skarbākajiem uzbrukumiem ASV.

Senātors Vandenbergs iesniedzis papildinājumu pie Trumena priekšlikuma, kas paredz, ka ASV jāatsauc palīdzība Grieķijai un Turcijai tai gadījumā, ja to prasītu Drošības padome „procedūras kārtībā vai UN pilnsapulcē ar balsu vairākumu". Valters Lipmans aizrāda, ka šis papildinājums aizpilda vienīgo robu Trumena priekšlikumā, jo atņem ieročus visiem, kas apgalvo, ka ASV gribētu apiet Apvienotās Nācijas, bet tai pašā laikā esot skaidrs, ka UN nevarētu pret palīdzību iebildumus celt, jo ASV un Lielbritānija (nemaz nerunājot par viņu veto tiesībām) nekad nebalsotu pret palīdzību, kamēr tā vēl vajadzīga.

Sakarā ar šīm debatēm ASV izskanējušas arī jaunas domas par UN vispār. Demokratu senātors Bairds senātā pieprasījis „nokārtošanos" ar krieviem un to vasaļvalstīm, pieminēdams iespēju pārorganizēt UN bez padomju palīdzības. Pret to vērsies otrs demokratu senātors Džordžs, kas apgalvojis, ka šāds izskaidrojums radītu tikai jaunus varu blokus. Republikāņu senātors Vilejs pieprasījis, lai kongress pieņem lēmumu, ka ASV ārlietu ministrijai jāatbalsta Eiropas Savienoto Valstu radīšana, pie kam savienībā jāietilpst visām Eiropas demokratiskajām valstīm. Senātors paskaidrojis, ka tādējādi šīs valstis apvienotos „ideoloģiskā karā pret diktātoriskām valstīm un skaidri pierādītu Krievijai demokratijas spēku". Vilejs, kas ir arī senāta jurisdikcijas komisijas priekšsēdētājs, piebildis, ka šāda valstu savienība lielā mērā veicinātu komūnisma ierobežošanu. Savienībā, pēc viņa domām, vajadzētu ietilpt Anglijai, Francijai, Šveicei, Somijai, Norvēģijai, Zviedrijai, Dānijai, Holandei un Beļģijai. Visas Eiropas valstis vēl nevarot apvienot „asu pretešķību dēļ starp demokratiskām un diktātoriskām valstīm".

Eiropas valstu sadarbību pieminējis arī ģenerālis Degols, Strasburgā viņš, pēc „New York Herald Tribune" ziņām, teicis, ka, „ja Eiropu apdraudētu jauna tiranija", Francijai un ASV jācīnās kopā kā cilvēkiem, „kas ir brīvi un grib palikt brīvi". Laikraksta speciālkorespondents piezīmē, ka ģenerāļa runa it sevišķi ievērojama tāpēc, ka to teicis franču valstsvīrs, kam kara laikā bijis daudz grūtību ar amerikāņiem. Speciālkorespondents arī piezīmē, ka Degols nepārprotami pateicis, ka, ja „jauna tiranija draudētu", tad tā draudētu no austrumiem.

Prezidents Trumens teicis lielu politisku runu Džefersona piemiņas dienas sarīkojumā, kurā galda kartes maksājušas 100 dolaru gabalā. Runā, kas pārraidīta arī pa radio, prezidents pateicis, ka „vairs nepietiekot ar to, ka sakām: mēs negribam karu. Mums jārīkojas laikus — pirms laika — lai iznīcinātu jebkādus kara draudus". AP ziņojumā par runu teikts, ka Trumens neesot pieminējis Krieviju, bet zīmīgā kārtā salīdzinājis savu rīcību ar prezidenta Monro rīcību. Monro doktrina radusies visvairāk tāpēc, lai vērstos pret krievu prasībām Alaskā. Trumens uzsvēris, ka ASV jāatbalsta UN, bet tas vienīgi panākams, atbalstot brīvas tautas.

Ļoti interesants ir viens no Valtera Lipmaņa ārpolitikas apskatu rakstiem, kurā viņš uzcver, ka amerikāņu intervencijas īstos nolūkus varētu panākt daudz drošāk, ja skaidri parādītu amerikāņu militārās varas nostāšanos pret krievu varu. Risks būtot nevis lielāks, bet mazāks, ja ASV valdība atklāti parādīšot Maskavai, Eiropai un pašai amerikāņu tautai, ka iejaukšanās Grieķijas un Turcijas lietās ir „stratēģiska operācija, kuŗas nolūks ir ne vien ierobežot padomju varas ekspansiju, bet arī izbeigt tās koncentrāciju". Grieķija un Turcija esot izvēlēta tieši tāpēc, ka tās ir stratēģiskais ceļš uz Melno jūru un Padomju Savienības sirdi. Pārsviežot spēku uz šo visvārīgāko Padomju Savienības punktu, amerikāņi gribot mazināt spiedienu gar visu Eiropas pierobežu un mazināt arī padomju tvērienu Eiropā. Ar soļiem, kas skaidri parādītu, ka amerikāņi gatavi ieiet Melnā jūrā, tie nodrošinātos ne vien pret to, ka krievi ieietu Vidusjūrā, bet arī nodrošinot, ka varētu ar panākumiem runāt par padomju militāro spēku atvilkšanu no Eiropas.

Militārais risks nostāties pret padomju spēkiem tieši, pēc Lipmaņa domām, esot mazāks nekā tad, ja izšķiras par otru iespēju, t. i., ja turpina tikai atbalstīt mazākas vasaļu valstis. Lipmanis uzsver, ka īstās kara briesmas, kā to jau izteicis ģenerālis Eizenhauers, draud taisni no tā, ka kādu muļķīgu mazo valstu konfliktu vairs nevarētu lokalizēt. Briesmas, ka Tito vai kāds grieķu fašists uzsāktu kaut ko, ko varētu izbeigt vienīgi karš, esot daudz lielākas kā tās, ka Staļins un Molotovs, ja tiem tieši pretim nostātos Trumens un Maršals, labprātīgi izšķirtos par karu. Arī Lipmans šai rakstā izsakās, ka būtu jāpanāk Eiropas brīvo valstu apvienošanās un krievu karaspēka atvilkšana. Ja to nepanākšot, vairošoties chaoss, naids un sasprindzinātība.

Jauns pagrieziens Tuvo atustrumu politikā varētu būt Trumena priekšlikums uzņemties starpniecību Ēģiptes un Anglijas sarunās, kas kā zināms, pajukušas. Ēģiptieši gatavojas jautājuma izšķiršanu nodot UN. „Daily Mail" ziņo no Kairas, ka par Trumena priekšlikumu ziņojis arabu laikraksta „Al Misri" Vašingtonas korespondents, piebilzdams, ka Trumens nevēloties jautājuma nodošanu UN un tā priekšlikums esot jauns mēģinājums ierobežot Padomju Savienības iespaida izplešanos Tuvajos austrumos. „Daily Mail" piebilst, ka Ēģiptes valdība negribot arabu laikraksta ziņu ne atsaukt, ne apstiprināt, bet gan paskaidrojot, ka vienmēr būtu gatava apsvērt jaunus angļu priekšlikumus, ja tādus iesniegtu. NYHT, DM

Turcijas ministru prezidenta bažas

Turcijas ministru prezients Pekers parlamentā paskaidrojis, ka Turcija neprasa no saviem kaimiņiem nekā, bet arī nevēlas, lai citi iejaucas tās iekšējās darīšanās. Turcijas draudzība ar Angliju turpināšoties, un Trumena priekšlikumi stiprināšot arī draudzību ar ASV. Tomēr arī pret Padomju Savienību Turcijai neesot nekāda naida.

„New York Herald Tribune" sniedz AP ziņu, ka Pekers noraidījis turku tirgotāju pieprasījumu atkal atļaut izvest kviešus, kas Turcijā esot uzkrāti lielos vairumos. Uzrunādams tirgotājus Izmirā, Pekers pateicis, ka Turcijai joprojām jābūt sagatavotai katram gadījumam. Būtu gan loģiski pieņemt, ka neviens no lielajiem kaimiņiem negatavotos uzbrukt Turcijai, bet ar loģiku vien nevarot apmierināties. „Mēs nevaram apsvērt visus jautājumus ar savu loģiku. Arī Hitlers varēja apsvērt Anglijas spēku un iespēju, ka ASV varētu piedalīties karā. Ir loģiski, ka mūsu lielais kaimiņš negribētu sākt karu. Bet tomēr iespējams, ka mēs kādu rītu varam pamosties karā". Uzsvērdams, ka kviešus izvest nedrīkst, Pekers vēl piebildis, ka var nākt daudz grūtāki gadi. „Pasaules apstākļi var mainīties pēkšņi."

Padomju Savienība iesniegusi oficiālu protesta notu Grieķijas valdībai par to, ka valdībai tuvi grieķu laikraksti ievietojuši kādu interviju, ko itin kā būtu sniedzis Staļins. Notā teikts, ka šī intervija esot izdomājums. NYHT, DM, DENA

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 26 (33) 1947. g. 11. aprilī

Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

BŪSIM DISCIPLĪNĒTI DARBAM

Mēs, latvieši, kā arī vispār baltieši, mūsu valsts pēdējā pastāvēšanas laikā esam pieraduši pie zināmas kārtības un disciplīnas, sevišķi darba organizācijas lietās. Šī darba organizācija bija tā, kas veda mūs pie tiem sasniegumiem, uz kuriem mēs vēl tagad varam būt lepni.

Tagadējos trimdas apstākļos Vācijā mēs cenšamies visiem spēkiem radīt mums atbilstošas nacionālas organizācijas. Ja neatkarīgā Latvijā uz vienu otru organizācijas likumu varējām, varbūt, vieglāk skatīties, kā to izpilda, tad tagad tas ir pavisam citādi.

Organizācijas pamatprincipi ir un paliek: viens par visiem, visi par vienu. Šeit trimdā nelabvēlīgu apstākļu komplekss ir daudz spēcīgāks, ir jācīnās ar daudz grūtākiem šķēršļiem, kā tas bija Latvijā. Cik mēs labi būsim organizēti, par tik mums ir izredzes sasniegt to, ko mēs gribam. Mūsu organizētības stiprumam daudzos gadījumos ir izšķirīga nozīme, tamdēļ vienmēr un visur pildīsim to, ko no mums prasa mūsu pašu radītā organizācija.

Vācijā mums ir vesels organizāciju tīkls ar dažādu pakāpju komitejām kā centriem. Visos šais centros ir darba nozares vadītājs. Tamdēļ arī neviena lielāka darba sagādes akcija nedrīkst notikt bez attiecīgo darba nozaru vadītāju ziņas. Ja kādam ir interese mūsu organizācijā strādāt, lai nāk un strādā. Darba ir visiem gana un mēs būsim priecīgi par paveikto darbu. Tas, kas organizē kādu darbu, par to nepaziņojot attiecīgam darba nozares vadītājam jeb pret mūsu kopējām vadlīnijām, gribēdams izcelties lokāli tautiešu acīs, lai zina, ka kaitē mūsu organizācijai un līdz ar to vispārības interesēm.

Šāda svarīga lieta ir darba vienību formēšana. Šeit paredzētā organizācijas šēma vēl nav pabeigta, bet visā drīzumā tās tiks sasniegts. Kompetentākās instances darba jautājumos ir mūsu apgabala darba nozares vadītāji. Tie veic svarīgāko darba sadali un iekārtojumā uzdevumu.

Tomēr vēl arvienu notiek patvaļības, kur organizē lielākas darba vienības, nesazinoties ar sava apgabala darba nozares vadību, neievērojot kopējās vadlīnijas. Šāda rīcība grauj mūsu darba disciplīnu, pazemina mūs sabiedroto autoritāšu acīs.

Darba lietās mēs ejam kopā ar mūsu kaimiņiem igauņiem un lietuvjiem, tamdēļ nedisciplinētība darba lietās skar arī mūsu kaimiņus.

Lai cīnītos pret šīm nevēlamām parādībām, Darba padomē ir likti pamati darba disciplīnas uzraudzībai. Katrs, kas rīkosies pret darba disciplīnu, būs spiests stāties darba disciplīnas uzraudzības priekšā. Visus pārkāpumus pret darba disciplīnu lūdz ziņot LCK Darba nozarei (Esslingen a. N., Hindenburgstr. 13, Zim. 20, Burgschule). Darba disciplīnas pārkāpēju vārdus LCK Darba nozare paziņos Apabalu darbu nozaru vadītājiem. Jau organizējamo darba grupu sarakstī vienmēr iesniedzami apg. darba nozares vadītājam, kas savukārt raudzīsies, lai jaundibināmās darba vienībās nebūtu tādi, kas noziegušies pret darba disciplīnu, pret latviešu strādnieku labo slavu, godu.

Tiem, kas ir jau noziegušies pret darba disciplīnu, jāgriežas pie sava apgabala darba nozares vadītāja, kas tad noorganizēs attiecīgas lietas izmeklēšanai darba disciplīnas komisiju, kuŗa izlems par tālāku minētās personas iesaistīšanu darbā.

Tautieši un tautietes, būsim disciplinēti darbā, celsim savas tautas godu, tikai tā mēs sasniegsim to, ko esam sev spraudušī par mērķi.

Prof. R. Markus,
LCK Darba nozares vadītājs.

Kādi darba noteikumi sagaidāmi Anglijā

Angļu apakšnams nesen pieņēma valdības sastādīto saimniecisko pārskatu 1947. gadam, t. s. Balto grāmatu. Tas nozīmē, ka valdība var stāties pie pārskatā minēto plānu reālizēšanas, lai novērstu atklātos trūkumus saimnieciskā dzīvē, sevišķi ražošanā, darba spēka sagādē un eksporta paplašināšanā. Pārskata 125., 126. un 127. pants runā par ārzemju darba spēku. Uzsvērts, ka vecie argumenti, kas bija vērsti pret ārzemnieku iesaistīšanu darbā Anglijā, tagad zaudējuši savu spēku, jo konstatēts, ka ārzemju darba spēks nākotnē nevar apdraudēt darbu britu strādniekiem. Tāpēc valdība centīsies novietot darbā jau Anglijā esošos poļus un vervēs arī ārpus Anglijas esošos DP. Ciešā sadarbībā ar uzņēmējiem un strādniekiem valdībā cer tikt pāri grūtībām, kādas pastāv, ievērojot ārzemju darba spēka ierobežoto piemērotību nozarēs, kur trūkst britu strādnieku, angļu valodas nepārzināšanu un ierobežotās apmešanās telpas.

Valdības plāns paredz 1947. gadā ievest vismaz 100.000 papildu strādnieku. Visnepieciešamāki tie darbam ogļraktuvēs, lauksaimniecībā un tekstilrūpniecībā. Tāpat strādnieki nepieciešami būvmateriālu ražošanā. Stāvoklis metallrūpniecībā, tirdzniecībā, preču transportā un sadalē apmierina un šo nozaru paplašināšana varēs notikt uz demobilizējamo karavīru rēķina.

Pamatojoties uz plānu vervēt darba spēku DP vidū, britu darba ministrija izstrādājusi attiecīgu projektu. Tas, starp citu, paredz noteikumus par pašu vervēšanu, atalgojumiem, sociālo nodrošināšanu, apmešanās telpām, kā arī ievedamo strādnieku ģimenes locekļiem. Noteikumi paredz arī, ka tos, kas pieteikušies darbam, bez maksas nogādās uz Angliju un tur dos uzturu un telpas, līdz varēs ierādīt darbu. Centīsies iesaistīt tādā darbā, kas atbilst strādnieka izvēlei, un spējām.

DP saņems to pašu atalgojumu, ko britu strādnieki, kā arī tos pašus darba noteikumus. Anglijā pašreiz caurmērā alga nekvalificētam strādniekam ir 80—100 šiliņu, strādniecei 50—60 šiliņu un kvalificētam strādniekam 90—120 šiliņu nedēļā. Sievietēm, kas nodarbinātas slimnīcās uc, par telpām, uzturu utt atvelk 23—25 šiliņu nedēļā. Telpu grūtību dēļ, īpaši sākumā, vispirms paredzēts pārvest vieniniekus un tos, kas būtu ar mieru kādu laiku piederīgos atstāt Vācijā, kas varēs sekot vēlāk. Pārvestos strādniekus, kas nevarēs dzīvot darba vietās, novietos kopmītnēs. Tas pats paredzēts piederīgajiem. Nometnēs rūpēsies par ārstniecisko palīdzību, izglītību, dievkalpojumiem utt. Strādājošie par telpām un apgādi maksās ne vairāk kā 25—30 šiliņu nedēļā, par piederīgajiem paredzēta neliela piemaksa.

Principā DP paredzēta tā pati apgāde, kas britu strādniekiem. Vispār uztura rācijas ir lielākas kā DP Vācijā un Austrijā. Bez tam bez kartītēm var paēst rūpnīcu kantīnēs un restorānos. Daudz pārtikas līdzekļu nemaz nav racionēti. Gadā paredzēts izsniegt 60 tekstilpunktu, no kuŗiem tūlīt pēc ierašanās varēs saņemt 15. Par šo punktu vērtību var spriest pēc tā, ka, piem., vīriešu bikses var iegādāties pret 5—7 punktiem un sieviešu kurpes par tikpat.

Nodarbinātais maksā tās pašas iemaksas slimo kasei, bezdarba uc fondiem, ko britu strādnieks, un saņem tos pašus pakalpojumus. Darba līgumi slēdzami uz vienu gadu un tos var pagarināt. Darba vietu var mainīt tikai ar darba ministrijas atļauju.

Tā kā vācu naudu Anglijā apmainīt nevar, tad pirms izbraukšanas to ieteicams izdot. Braucienu sākot, izsniegs 5 šiliņus kabatas naudas un vēl zināmu summu pēc ierašanās Anglijā. Līdzņemamā bagāža ierobežota.

B. B.

BALTIJAS PADOME

Londonā nodibināta Baltijas tautu padome (The Baltic Council, 11, Burgess Hill, London NW 2), kuŗā ieiet baltiešu biedrību pārstāvji Lielbritānijā. Padomes priekšsēdis ir arch. Krišs Valdmanis, bet tā biedri Dr. phil. Endels Aruja (igaunis) un Bajorinas (lietuvis). Baltijas padome iesniegusi Anglijas ministru prezidentam Etlijam memorandu, kuŗā lūdz nodibināt Londonā īpašu iestādi no britu darba ministrijas, arodbiedrību un BP pārstāvjiem, kas sadarbībā ar Baltijas Centrālo Padomi Detmoldā kārtotu baltiešu bēgļu iesaistīšanu darbā Anglijā. BP lūdz arī šai sakarā piešķirt baltiešiem iespējami lielāko kvoti un nešķirt ģimenes, bet dot iebraukšanas tiesības Anglijā arī sociāli apgādājamiem.

Baltijas Centrālā Padome Detmoldā informēta, ka 275 ģimeņu izceļošanai uz Braziliju no britu joslas Brazilijas valdības misija pirmām kārtām izraudzīs no Mērbekas un Burgdorfas nometnēm.

Cik zināms, drīzumā baltiešu bēgļu pārvietošnai uz Angliju un iesaistīšanai tur darbā britu joslā iekārtos trīs transita nometnes ostu tuvumā. Domā, ka pirmā jau aprīlī sāks darboties Zēdorfā, kuŗas tagadējos iemītniekus, cik paredzams, pārvietos citur.

B. B.

Skautu darba skate

Ansbachā no 19. līdz 21. aprīlim notiks amerikāņu un franču okupācijas joslas latviešu skautu konference. Tad pat notiks arī skautu darbu skates, kas atspoguļos skautisma darbu trimdā. 20. aprīlī svinīgā sanāksmē skauti atzīmēs savas organizācijas 30 gadu pastāvēšanu.

Dienvidvācijas skautu vadītājs V. Klētnieks saņēmis vēstuli no Starptautiskā skautu biroja vadītāja J. Vilsona ar atzinīgu vērtējumu par latviešu skautu darbu. Vislabākās atsauksmes J. Vilsonam sniedzis arī Vispasaules skautu organizācijas pārstāvis A. Ībijs, kas nesen apmeklēja daudzas DP nometnes Vācijā.

Starptautiskā gaidu biroja pārstāve Helmi Keto Eslingenas gaidām nodevusi Starptautisko gaidu karogu un ASV gaidu dāvanas, kas uz Lieldienām izdalītas šogad tautskolu beigušām gaidām. Helmi Keto no Eslingenas gaidām savukārt līdzi paņēmusi notis un tekstu dziesmai „Riga dimd . . ." un to mācīs ASV gaidām.

Vēl trūkst skolas grāmatu

LCK izglītības nozares vadītājs amerikāņu un franču joslā inž. J. Zubāns izteicās: „Salīdzinot ar pirmo trimdas skolas gadu, kad mācīšanās darbam klasēs bija jānotiek pavisam bez grāmatām, aizgājušā mācības gadā, sevišķi pēdējā pusē, stāvoklis jau bija labāks. Pēdējā gada laikā iespiestas vairāk kā desmit gan jau agrāk Latvijā izdotas, gan arī šeit, Vācijā, no jauna sarakstītas vai pārstrādātas tautskolu un ģimnaziju mācības grāmatas. Rosīgākais skolas grāmatu izdevējs bijis Fišbachas latviešu komitejas literatūras apgāds, Grāmatu Draugs (H. Rudzītis) un Latviešu apgāds Detmoldā. Pāris grāmatas, pārfotografējot Latvijas izdevumus, apgādājusi arī UNRRA. Vairākas, to vidū fizika, Āreiropas un fiziskā ģeografija, pašreiz atrodas iespiešanā. Tomēr daudzos priekšmetos kā tautskolām, tā ģimnazijām vēl grāmatu trūkst vai arī tās neptietiekamā daudzumā, trūkst arī latviešu autoru darbi literatūras vielas izņemšanai. Tajos priekšmetos, kur vēl grāmatu nav, tautskolu vajadzībām Vircburgā izdod mācību vielas konspektus, kuŗus rotātora technikā pavairo Fišbachā."

Arv. B.

Nometņu dzīve

Lībekā latviešu labklājības virsnieka S. Jaundzema birojā (Gr. Burg Strasse 59) mēneša laikā jāizņem no Putlosas nometnes glabāšanā nodotās mantas sekojošiem tautiešiem: Beitāna kundzei, Rogara kundzei, Harijam Bodniekam, Hugo Bērziņam, Šūpulniekam, E. Dunduram, Antsklāviņam, R. Gailim, V. Jansonam, Olgai Cukurai, Dr. Veltai Klāsonai, J. Vimanim, Annai Ātrenai, Dr. Ritumam, T. Ūdrim, Jankovskim, Ed. Liepiņam vai Artūram Kamerādam, Valdemāram Supatam, Būvkalnam, T. Kalniņam, Kūlim, Valteram Pētersonam, Čudaram, Arnoldam Otto, Miķelim Miezim, Cipatam, Dzintara kundzei, Medikam un Kupcim. Tuvākas šo tautiešu adreses nav zināmas.

Šlezvigas - Holšteinas apgabalā reģistrēti vairāki simti invalidu un grūtu tbc slimnieku. Apgabala latviešu pārstāvība visiem invalidiem nodrošinājusi pabalstu 50 marku mēnesī. Lai to varētu izmaksāt arī turpmāk, nometnēs dibināmi pabalstu fondi. Būtu labi, ja turpmāk nometnēs tādus darbus, ko var veikt bez īpašas sagatavošanās, piem., sargu pienākumus, nodotu invalidiem vai pilna darba nespējīgiem.

Mūsu tautieši Glazenbachā (Austrijā) saņēmuši ziņu, ka sūtnim J. Feldmanim Šveicē izdevies sagādāt 12.000 Šveices franku lielu kreditu Austrijas latviešu atbalstam pārtikas ziņā. Palīdzības reālizēšana tomēr atdūrusies uz lielām grūtībām, jo Šveice neatļauj izvest pārtikas produktus.

Marta pēdējā svētdienā DP tuberkulozes sanatorijā Neiburgā pie Donavas, kur ārstējas arī vairāk kā 20 latvieši, pirmo reizi koncertēja latviešu mākslinieki — dziedātāja Elvira Arone un pianists Eižens Freimanis, sagādājot tīkamu atpūtas brīdi grūtās slimības māktajiem ļaudīm. Jācer, ka arī citi mākslinieki, koncertējot tuvējās nometnēs — Ingolštatē vai Augsburgā, atcerēsies slimos tautiešus kā Neiburgā, tā arī Gautingas sanatorijā pie Minchenes.

TAUTIEŠU PATEICĪBA archibīskapam Dr. T. Grīnbergam

Pateicībā Visvarenam par svētību, ko tas dāvājis Latvijas ev. lut. draudžu virsganam viņa dzīvē, latviešu trimdinieku saime 2. aprīlī godināja archibīskapu viņa amata 15 gadu darba atcerē, kas sakrita ar archibīskapa 77. dzimšanas dienu. Plašāka archibīskapa godināšana bija rīkota Eslingenā. Agrā rīta stundā viņa dzīvoklī ieradās šejienes latviešu ev. lut. draudžu mācītāji. Drīz pēc tam archibīskapu apmeklēja pareizticīgo māc. J. Liepiņš un nodeva mētropolīta Augustīna sveicienus un novēlējumus. Vakarā Dienvidu baznīcā bija rīkots pateicības dievkalpojums. Dievkalpojuma svētrunā J. Kullītis runāja par archibīskapa dzīvi un darbu. Baznīcas dzīvi archibīskaps izvadījis cauri visām briesmām, un tās sargs un vadītājs viņš ir arī tagad mūsu trimdas gaitās. Dievkalpojumā piedalījās arī prāvesti K. Valters, A. Rumpēters, A. Birznieks un V. Sanders; dziesmām to kuplināja vīru dubultkvartets Tēvija. Beigu vārdos archibīskaps teica, ka Dieva žēlastība, svētība un palīdzība pavadījusi to visā dzīvē.

Pēc dievkalpojuma baznīcas zālē bija rīkota archibīskapa godināšana. Ev. lut. baznīcas virsvaldes vārdā archibīskapu sveica prāv. J. Kullītis, pasniedzot velti — manuskriptu mapi un Augsburgas latviešu draudzes velti — piemiņas albumu. No Eslingenas latviešu draudzes apsveica un velti — bībeli greznā ādas sējumā pasniedza A. Krēsliņš. Lāčplēša kara ordeņa kavalieŗu saimes vārdā archibīskapu sveica J. Priede, no kalpakiešiem — Galindons, Latvijas Sarkanā Krusta — dir. R. Liepiņš, Eslingenas kolonijas — V. Skulte, Virtembergas - Bādenes apgabala komitejas Dr. A. Podnieks, LU mācības spēkiem — prof. V. Burkevics, studentu saimes — B. Smits, baptistu draudzēm — māc. R. Vītols, Baltijas tautu sieviešu padomes un YWCAs T. Erdmane, YMCAs — A. Kacens, skautiem un gaidām — J. Dombrovskis, mākslinieku apvienības — prof. A. Annuss, Lettonia's — Dr. Eicēns. No Eslingenas latviešu tautskolas archibīskapu sveica pārzinis J. Vinters, bet latviešu bērnu sveicienus tautasdziesmas vārdos izteica 7 g. vecā Skaidrīte Varkale, tērpusies košajā Nīcas novada tautas tērpā. Baltie ceriņi, sārtās neļķes un apsveicēju plūktie lauku ziedi pauda tautas pateicību savam archibīskapam.

Rakstiskus apsveikumus bija sūtījuši: prof. K. Kundziņš, LCP prezidija, senātori Gubenis un Rumpēters, prāv. Edg. Bergs, lietuviešu ev. lut. baznīcas vadība un daudzas latviešu nometnes un draudzes.

Visiem apsveicējiem sirsnīgos vārdos pateicās archibīskaps, aicinādams pārvarēt visas ciešanas. „Mēs dzīvojam pasaulē, lai kļūtu labāki. Centīsimies tādi būt katru dienu, kuŗā dzīvojam."

VĒSTULES REDAKCIJAI

P. Zagara, Jaunulmā

Birokratisms

Neviena nometne nevar iztikt bez zināmas kārtības. Vislabākā ir tāda kārtība, kas nodrošina pareizu rīcību un tajā pašā laikā ir arī elastīga un ērta. Bet gadās citādi. Par to arī gribu pastāstīt.

Kādā nometnē par labklājības ierēdni, kad UNRRA savu darbu sašaurināja, izraudzīja kādu šīs nometnes tautieti. Viņa pārziņā nodota mantu sadalīšana. Nav jau vairs daudz to mantu noliktavās, bet ir tomēr dažādi sīkumi, kas ikdienā nepieciešami. Kādu dienu pienākušas slotas. Bloku vecākie ieradušies lūgt slotas virtuvju vajadzībām. Jaunais darbinieks pieprasījis rakstiskus lūgumus. Bloku vecākie gan pabrīnījušies, bet tomēr lūgumus uzrakstījuši. Pagājusi nedēļa, divas, bet slotu kā nav, tā nav. Bloku vecākie gājuši atkal. Vēl neesot sadalītas, — bijusi atbilde. Esot 11 ēkas, bet pienākušas 37 slotas, neesot skaidrs, kā lai sadalot. Nelīdzējusi bloku vecāko lūgšana, lai nodod katrai virtuvei pa vienai slotai un tad lai spriež, ko darīt ar pārējām. Atbilde bijusi īsa un strupa. Instrukcijas tā neparedzot.

Cits gadījums. Kā zināms, strādājošo devas saņemšanai nepieciešams, lai būtu nostrādātas vismaz 44 stundas nedēļā. Viens no nometnes kurpnieku darbnīcas strādniekiem ar darbnīcas vadītāja atļauju kādu dienu vienu stundu iztrūcis no darba, jo bijis pilsētā, lai pie vācu birģermeistara kārtotu laulību dokumentus. To uzzinājis no pašu tautiešu vidus ieceltais jaunais pārtikas ierēdnis un papildu devas sarakstā šī kurpnieka vārdu svītrojis — viņš, lūk, tajā nedēļā strādājis tikai 43 stundas! Nometnes vadītāja iebildumi palikuši bez panākumiem, jo laulību lieta esot katra privāta darīšana, pie kam ierēdnis piebildis: „Es tās nieka devas dēļ neiešu riskēt ar savu vietu!"

Vēl viens gadījums. Kādā nometnē revīzijas komisija izdara revīziju un uzraksta arī protokolu, ko nolasa kopsapulcē. Viss atrasts kārtībā, tikai noliktavā bijušas neparizības. Sapulces dalībniekos sasprindzināta uzmanība. Revīzijas komisijas priekšsēdētājs lasa protokolu: „...atrasts 41 g olu pulvera par daudz, 27 g piena pulvera par daudz, 43 g šokolādes par daudz, 1,2 kg zirņu miltu par daudz . . ." Sapulces dalībnieki klausās, brīnās un nezina, ko darīt — smieties vai raudāt. Tikai saimniecības vadītājs groza galvu un brīnās, kā revīzijas komisija tik smalki varējusi izsvērt, jo noliktavā sīkākie atsvari ir tikai 5 g.

Šiki gadījumi, Jūs teiksiet. Pareizi, bet reizē arī raksturīgi gadījumi. Gadījumi, kādu nedrīkstētu būt. Mūsu darbinieki, kas nāk, lai mūs aprūpētu, lai mums palīdzētu, nedrīkstētu kļūt par paragrafu kalpiem.

Aloizs Klišāns, Dinkelsbilē

Mūsu projekts

Mūsu nometne ir maza, tikai 280 iemītnieku. No tiem ir 12 invalīdi ar apm. 75 proc. darba spējas zaudējumu. Tikai viens no viņiem ir kopā ar ģimeni. Pārējie ir vieninieki. Tālākas emigrācijas gadījumā esam domājuši par šādu invalīdu problēmas atrisinājumu. Reģistrējoties izceļošanai uz kādu zemi, kur līdz ar strādniekiem var braukt arī ģimenes locekļi, ģimenēm, kur ir vairāki darba spējīgi, piedalīt vienu invalīdu - vieninieku, ieskaitot par ģimenes locekli. Tādā kārtā arī invalīdiem būtu dota iespēja atstāt Vāciju. Nokļūstot imigrācijas valstī, ģimene, pie kuŗas šie invalīdi-vieninieki būtu reģistrējušies, nebūt nebūtu spiesta uzturēt savu invalīdu viena pati. Mēs ceram, ka arī Anglijā, Kanādā vai kur citur mēs tad nokļūtu, mums būs iespējams organizēt kādu pašu latviešu pārstāvniecību. Šī pārstāvniecība tad ar pašaplikšanās nodokļu palīdzību radītu īpašu fondu un no tā izmaksātu pabalstus invalīdiem. Iespējams, ka pamazām arī invalīdi varētu iekļauties darba procesā, atrodot sev piemērotu darbu. Tas būtu vajadzīgs ne materiālu, bet morālu apsvērumu dēļ, lai invalīdiem, kas pa lielākai daļai jauni cilvēki, neradītu sāpīgo sajūtu, ka viņi dzīvei vairs nav derīgi.

Tāds ir mūsu, mazās Dinkelsbiles nometnes, projekts. Var jau būt, ka esam pārsteigušies, bet tā ka invalīdu mums ir daudz un līdz šim par šī jautājuma citādu atrisinājumu neesam neko dzirdējuši, tad domājam, ka jāsāk par to domāt pašiem. Labprāt gribētu zināt, ko citi par to domā.

Arī vācieši domā izceļot

Lībekā nodibinājusies vācu Ārzemju kolonizācijas biedrība ar nodaļu Minchenē. Pēc prospekta un statūtiem redzams, ka biedrībai divi mērķi. Tālejošākais ir kārtot biedru izceļošanu iekšzemes un ārzemju iestādēs, nodibināt sakarus ar ārzemju komisijām un atrast un iecelt piedzīvojušus uzticības vīrus izceļošanas zemēs. Naudas palīdzība nav paredzēta.

Bet tā kā pašreiz vāciešiem nepastāv nekādas reālas izbraukšanas iespējas, tad biedrības tuvākais mērķis apzināt izceļot gribētājus, izdot informācijas biļetenu, iekārtot valodu kursus un, sniedzot padomus, sagatavot biedrības biedrus emigrācijai, jo izceļotāji „vairums gadījumos izbrauks uz labu laimi un nenovēršamās sekas ir, ka izceļotājam tad gandrīz arvienu jāmaksā dārga mācības nauda".

Biedra un iestāšanās maksa RM 20.—.

I. R.

Knuts Lesiņš

TAISNĪBAS GARS

Nesen es satiku vienu pazīstamu pārvietotu personu. Tas gan nav nekas sevišķs. Īstenībā citādas pazīstamas personas nemaz neesmu šeit sastapis. Bet šī bija mūzikāla pārvietotā persona, un es brīnījos, ka nebiju par viņu līdz šim neko dzirdējis.

„Kā tik klusi esi nodzīvojis, mūzikants būdams?" es jautāju. „Citi pūš un spēlē, dibina orķestrus un koncertaģentūras . . ."

„Ak, arī es esmu šo to dibinājis," viņš izslēja krūtis, „bet — paši dēstījām, paši ravējām."

Un tad viņš man pastāstīja savu pēdīgo dzīves posmu tagad modē iegājušā īsromāna veidā.

„Kā es ievācos nometnē — lāgā neatceros. Viens pagalam nosvīdis un noputējis cilvēks, stenēdams un kaut ko neskaidru murmināmdams, nosvieda uz grīdas savus saiņus, pārskaitīja un atsēdās uz gultas maisa. Kāda dāma viņu uzrunāja, un tad noskaidrojās, ka tas biju es . . .

Istabās, kur mēs ievācāmies, bija dažādas lietas: dažam tika spoguļu trīmo, dažam rakstāmgalds, dažam kafejas maļamās dzirnaviņas, man pagadījās brīnišķīgs atzvils — antīka 20. gadsimta mēbele un — blaktis. Atzvilu izsviedu laukā, bet blaktis palika.

Dabiski, ka pie tik nevienlīdzīgas mantu sadales nometnes iemītnieku vidū sākās rūgšana, ko stipri veicināja lielos daudzumos izbarotie tumšie makaroni. Tie deva tādu spēku kaulos, ka mēs staigājām viens otram garām kā rūkdami lauvas, nezināmi, kurš te būtu ko nodarījis, pie kura vajadzētu izmēģināt spēkus. Man nav nekādu iebildumu pret makaroniem, tā ir veselīga barība! Pēc trim nedēļām izplatījās vēsts, ka nometnē ieradīšoties itālieši. Visi noprieķājās, lolodami cerības, ka itālieši palīdzēs mums tikt galā ar makaronu krājumiem. Bet itālieši neatbrauca, un mēs atkal sadrūmām.

Tad izplatījās ziņas, ka tiekot organizētas kādas komitejas vēlēšanas, kuras uzdevums būtu nodibināt nometnē kārtību un labklājību. Bet makaroni bija padarījuši mūs par pesimistiem. Daudzi tūdaļ izteica šaubas, vai tik tā komiteja kam derēšot, intrigas un nepatikšanas vien būšot. Es un mani istabas biedri bijām taisni tādos uzskatos. Mēs nozvērējāmies gulēt uz saviem maisiem un nelikties ne zinis gar vēlēšanām un komitejām. Tā mēs skaidri noskandējām savus uzskatus vienam vīram, kas ienāca pavēstīt mums vēlēšanu kārtību. Viņš drusku apjuka un atvainojās par traucējumu. Promejot viņam nez' kā izspruka, ka es esot ierakstīts kandidātu sarakstā. Es drusku apjuku un saucu viņu atpakaļ mazliet piesēsties . . .

Beidzot! Beidzot bija atķērušies, kādi vīri vajadzīgi komitejā!

Mani ievēlēja . . . Brīnišķīgi — tā gulēt uz sava maišeļa, aizmirst visas blaktis un domāt, ka tik daudzi cilvēki nodevuši savas nākotnes cerības tavās rokās! Šo sajūtu var vienīgi aptumšot pārdomas, ka daudz bijis arī tādu, kas to nav gribējuši darīt . . . Bet tos pēc ģīmjiem nav iespējams atšķirt, tādēļ komitejas locekļa pirmais uzdevums ir pastaigāties pa nometni, visus sveicināt un visiem uzsmaidīt. Viens mežraga pūtējs pienāca klāt un atzinās, ka šis gan esot nodevis par mani savu balsi. Tas bija ļoti patīkams cilvēks, līdz šai dienai esmu saglabājis pret viņu siltas atzinības jūtas. Tikai nezinu, kāpēc vēlāk viņš vairs nelikās mani redzam . . .

Komitejas locekļu uzdevums ir kaut ko darīt. Protams, viņi var arī nekā nedarīt, bet tas viņu stāvokli neko lielu neuzlabo. Es nolēmu ziedoties kultūras laukā: ierīkot mūzikas istabu, kur vingrināties māksliniekiem un koŗa dziedoņiem. Istaba bija, tikai klavieres vajadzēja dabūt ārā no viena cita dzīvokļa. Šim nolūkam norīkoja divpadsmit brašus vīrus, kas būtu varējuši lokomotīvi nocelt no sliedēm, ne tikvien klavieres. Bet — viņi bija tikpat spēcīgi, cik — smalkjūtīgi. Laikam viņiem kaut kas nesaskanēja ar dzīvokļa īpašnieku, pie kura klavieres stāvēja. Nedaudziem vārdiem viņš tos izdabūja ārā, un kad es pienācu pie nama, nesēju komanda, sašutumā rokas vicinādama, izjuka uz visām pusēm. Palika tikai viens saulē nobrūnējis vīrs, raženu ķīļbārdiņu, kas it kā nožēloja, ka neesot dabūjis savus spēkus pielietāt. Es uzkāpu augšā dzīvoklī un nomierināju klavieŗu sargātāju: ka lieta grozās ap pasākumu vispārības labā, klavieres nav domāts nodot man.

„Tā tik vēl trūka!" kareivīgais dzīvokļa īpašnieks rūca. „Ja tās būtu paredzētas jums, tad es labāk tās būtu gabalos saskaldījis! Bet — ja vispārības labā, tad cilvēkiem citādi jāuzvedas."

Pa to laiku norīkotie vīri sapulcējās pa otram lāgam un beidzot piekērās klavierēm.

„Tā ir cita lieta," dzīvokļa īpašnieks klāstīja. „Ja pie manis atnāk un pieklājīgi paziņo komitejas lēmumu, nevis vienkārši ierodas kādi . . . un sāk pārkravāt manas mantas!"

„Ko tad jums te īsti pārkravāja!" ķīļbārdainais cirta pretī. „Paņēmu grāmatu no klavieŗu augšas . . ."

„Viss viens — ko, bet tā jūs nedrīkstat rīkoties privātdzīvoklī."

„Kas nu par privātdzīvokli! Viena rupja tēvaiņa dzīvoklis — vairāk nekas," brašais bārdainis noteica, klavieres grūzdams. Paldies Dievam, tās jau bija sākušas kustēties. Es iespraucos vidū un sirsnīgi pateicos dzīvokļa īpašniekam par pretimnākšanu, teikdams, ka arī viņš varēs

H. Sila zīmējums

ierasties mūzikas istabā un izvingrināties pēc sirds patikas. Viņš gan nespēlējot, — viņš atzinās, — bet esot klavieres te ievācis, apkopis un sargājis kā acuraugu, kādēļ nemaz neesot tik vienkārši no tām šķirties...

Man patīk principu cilvēki. Principu cilvēku dēļ mēs esam ar mieru saskaldīt ne tikvien klavieres . . . Tas ir tas pats gars — taisnības gars, kas lika latviešu zemniekiem par nodarītām netaisnībām doties mazā laiviņā pāri jūrai un sūdzēties zviedru ķēniņam. Nudien — tas ir tas pats! Viņš tikai reizēm parādās dīvainos viepļos . . ."

Lija Kronberga

Gugu Čir ar spoguli

Peles bērna pīkstējiens?
Kaķa nagu skrāpējiens?
Kas te ceļ to lielo traci?

Nīkni plosās Gugu Čir,
Ieraudzīdams spogulī,
Tikpat zilu platu aci!

Kas tas otrs tur tāds ir?
Sit ar plaukstu, sit ar delnu,
Lai tak aizdzītu to velnu.

Bet tas otrs ir un ir —
Dusmās piepūsts Gugu Čir.

LATVIEŠU GRĀMATA ZVIEDRIJĀ

Nepieciešamību izdot jaunas latviešu grāmatas un atjaunot vecos izdevumus Zviedrijas latvieši izpratuši pat pārāk labi — šejienes 5000 latviešiem ir reģistrētas ap 30 izdevniecības. Daļa no tām beigusi pastāvēt pēc jau pirmā vai otrā izdevuma, kad izsīcis izdevēju radīšanas prieks. Daļa „izdevēju" nevar atrast manuskriptu vai grāmatniecības ideju, kas materiāli solītu lielas izredzes. Īsti grāmatniecības tradīcijas uztur vienīgi Zelta Ābele un ar grāmatu iespiešanu un to tirdzniecību arī „Daugavas" resp. „Latviju Ziņu" apgāds.

Liels ierobežojums grāmatu iespiešanai ir latviešu alfabēta matricu trūkums. Esošie komplekti spiež apmierināties ar grāmatu vienveidīgu salikumu (piem., nav vēl izdevies dabūt nonparella komplektu). Tādēļ vairākas grāmatas izdotas fotokopiju veidā no agrākiem Latvijas izdevumiem. Kādas šinī nozarē iespējas, var redzēt no Vācijā K. Raita izdotajiem „Pelēkā akmeņa stāstiem", kur atveidoti pat pirmiespieduma vāki. Vienīgā izšķirība ir tā, ka izmesta Zelta Ābeles firmas zīme un tajā vietā lasāms jaunā izdevēja vārds. Šī paša izdevēja „Latviešu tautas pasakas" tādā pat veidā apstrādājušas Rozes izdevumu, un ilustrātors N. Struņķis par šīs grāmatas esamību uzzināja apmēram gadu pēc tās iznākšanas.

Iespiešanas grūtības pavairo Zviedrijas dārgi samaksājamais darba spēks. Bez tam zviedri maz ražo lētas papīra šķirnes. Tāpat Zviedrijas latviešu sastāvs ir pārāk galējībām bagāts, lai izdevējs varētu rēķināties ar lielāku noteiktu pircēju skaitu par apmēram 200.

Notikums bija Virzas „Straumēnu" iznākšana Zelta Ābeles apgādā, kaut gan salikumu gandrīz vajadzēja atkal izkausēt, jo neradās līdzekļu iespiešanai. Grāmata tomēr iznāca, un tas bija viens no izdevēja Miķeļa Goppera grūtākajiem izdevumiem. Universālās Bibliotēkas sērijā pēdējā bija Anšlava Eglīša „Uguns pilsēta", nākošās Blaumaņa noveles. Izdevniecības darbu vilcina trūcīgie sakari ar Vāciju un turienes latviešu rakstniekiem.

„Daugavas" apgāds, pa daļai izlietojot avīzes un žurnālu salikumus, izdevis krietnu skaitu grāmatu, starp citām Mārtiņa Zīverta Varu, Karātavu komēdiju, Tīreļpurvu un Rakti, Edg. Po noveles Andrēja Johansona tulkojumā, V. Strēlertes sakārtotas tautas dziesmas „Māras laiva", kalendāru, angliski-latvisku vārdnīcu uc.

Apgāds „Draugs" izdeva Andrēja Eglīša dzejas grāmatu „Uz vairoga", ko īsā laikā izpārdeva divos izdevumos. Patlaban iespiež „Dievs, tava zeme deg" izdevumu zviedru valodā ar N. Struņķa illūstrācijām (V. Freija tulkojums).

Viena no tipografiski noskaņotākām šejienes grāmatām ir Alant Vila (Friča Dziesmas) žanri un humoristiski panti ventiņu valodā „Dzīvšen ceper kuldams" ar Struņķa svaigi tvertiem otas zīmējumiem. K. Rasiņš nupat iepriecinājis Z. Mauriņas cienītājas ar viņas esejām „Sirds mozaīkas".

Īpatnējs censonis ir izdevējs Dravnieks, kas izdod grāmatas rotātora technikā, tanī sasniedzot gandrīz jau virtuozitāti. Izdoti Štukensa romāna Baltie dievi un Salmara Lēderberga Doktora Glāsa tulkojumi, Dziedamu dziesmu krājums, Uz dziesmu spārniem un K. Raudives desmit grāmatu darba Silvestŗa Pērkona memuāri pirmais sējums (1.—3. grām.).

Kā redzams, emigrācijā trūkst tradiciju un atbildības publikas priekšā, grāmatu izdevumi atkarīgi tikai no atsevišķu individuālu izdevēju gaumes un godprātības pret latviešu grāmatu un tās lasītāju. Gaumes trūkums tomēr ir nesamērīgi vairākumā.

Stokholmā, 1947. g. martā.

Dzintars Sodums

KURŠ PAVĒRIS Pandoras ŠĶIRSTIŅU?

Kn. L. kungs savās „nevalodnieka piezīmēs" Latvijas 4. marta numurā cenšas pierādīt, kādas aplamības rodas, ja skauž divdabjus ar izskaņu — ošs no pārejošiem verbiem. Ja minētais kungs šai sakarā būtu pasmējies par valodas jautājumos nemākulīgiem žurnālistiem, kas, pa ausu galam kaut ko dzirdējuši, raksta „sagatavotāja komisija", ja viņš tādā pašā sakarā būtu norājis dažu stīvu un pedantisku korrektoru, kas daudzreiz nelevēro savu pilnvaru robežas un, labu gribēdams, nodara daudz ļauna, mēs viņam ar prieku pievienotos. Bet Kn. L. vēršas tieši pret valodniekiem, kas ar savu cenšanos „urbināties" mūsu valodas pamatos, „rakņāties" tās slāņos un uzslāņojumos — uzdurot ies it kā kādam Pandoras šķirstiņam, kurš, pavērts vaļā, izlaižot ārā visas pasaules nelaimes.

Ari es neesmu ne profesionāls, ne diplomēts valodnieks, taču jūtu vajadzību atbildēt Kn. L. kungam divi iemeslu dēļ: 1) Rakstot par literātūru, man diezgan bieži bijis jāaizrāda uz valodas kļūdām, starp tām — arī uz nevēlamiem divdabjiem ar izskaņu — ošs no pārejošiem verbiem. 2) Esmu latviešu valodas skolotājs, kas zina, cik grūti pašreiz mūsu jaunatni pieradināt pie pareizas valodas un cik postīgi var izrādīties neapdomāti uzbrukumi valodnieku pūlēm.

Raksta sākumā un beigās Kn. L. kungs apliecina, ka viņa piezīmes neesot uzbrukums, ne zobošanās par valodniekiem. Diemžēl raksta saturs un izteiksme rāda ko citu. Jau tādi vārdi kā „urbināties" un „rakņāties" ir pazīme zobgalīgam stilam. Pēc tam, kad valodniekiem pārmesta Pandoras šķirstiņa pavēršana, Kn. L. kungs viņus vēl salīdzina ar ķīmiķiem, jo tiem rodoties vārdu skaldīšanas metode, kas draudot saspridzināt visu mūsu valodu! Ja kāds uzdrošinās tā apvainot valodniekus, tad nelīdz vairs nekādi cieņas apliecinājumi. Vai Kn. L. kungs var nosaukt kaut jel vienu latviešu valodnieku, kas būtu atradis kādu „vārdu skaldīšanas metodi" (kas tā īsti par metodi?), kura draud saspridzināt visu mūsu valodu? Liekas, vārdā saukt neviena nebūs iespējams. Tālāk — visa tā vienkāršās frazes analize, kas it kā varētu rasties kādam žurnālistam. Pati par sevi tā nav nekas vairāk kā raksta autora valodnieciski samaitātas fantazijas secinājumi, bet vai viss tas nav domāts kā zobošanās par valodniekiem un viņu pūlēm? Vai šādi neapdomāti uzbrukumi un prasta zobošanās negrauj cieņu pret autoritātēm, par ko mācām skolās?

Ir taisnība, ka valodas veidošanā piedalās visi. Katram ļauts arī pārdomāt, vai valodnieku atzinumi par pareizu valodu vienmēr lieti der. Taču vienu gan drīkstam vēlēties: lai tie, kas par valodas jautājumiem kaut ko raksta, zinātu elementāro gramatiku. Kā nu ir ar Kn. L. kungu? — Par ābecnieku viņu nesauksim, bet, ka stingrs skolotājs viņam par latviešu gramatikas pamatskolas kursu varētu ielikt divi, to liecina tas, ka viņš tādus vārdus kā „dziedātājs", „apstiprinātāja" utml. dēvē par divdabjiem! Ģimnazijas skolotājs viņam varētu ielikt divi par imperātīva formu „paciešaities" (šai gadījumā Kn. L. kungs grib parādīt, ka viņš zina imperātīva atšķirību no indikātīva, bet īsteni demonstrē savu nezināšanu!). Ja nu tādi robi zināšanās, kā tad var runāt par valodnieciskiem tematiem?

Un nu izsekosim sīkāk Kn. L. kunga rakstam. — Kurš valodnieks apgalvojis, kā to saka Kn. L., ka tautas dziesmās nekur nav sastopami no pārejošiem verbiem darināti divdabji ar izskaņu — ošs? Katrs valodnieks zina un nedomā slēpt, ka tādi ir arī tautas dziesmās, bet gan ļoti, ļoti reti. — Kurš valodnieks pilnīgi noliedzis šādus divdabjus darināt mūsdienu valodā no pārejošiem verbiem? — Tādu nav! Valodnieki gan norāda, ka tie nav darināmi bez īpašas vajadzības. Kādēļ? — Par to Kn. L. varētu palasīties ļoti liberālā un reizē latviešu valodas gara smalkā pazinēja Mīlenbacha rakstos. Bet tā kā Mīlenbacha rakstus svešumā būs grūti sameklēt, tad norādīsim uz V. Baltiņas rakstu Mazas piezīmes par valodu Laika 4. burtnīcā, kur Mīlenbacha domas citētas. Kn. L. gan grib būt bargāks par jebkuŗu valodnieku, jo nekādu izņēmumu neatzīst. „Manuprāt, vienu formu vai nu drīkst lietāt — vai nedrīkst", — tie viņa vārdi. Taču kādas 10 rindas tālāk ar pārsteigumu lasām gluži pretēju atzinumu: „Ir tiesa, ka dažos gadījumos ‚ošs' neskan labi un viegli aizstājams ar ‚tājs' vai ‚īgs'." Tātad tomēr vienu un to pašu formu ir drīkst, ir nedrīkst lietāt. Kad drīkst, kad nedrīkst, — to nosaka rakstītāja vai runātāja valodas izjūta un auss.

Visā nelaime tā, ka Kn. L., līdzīgi daudziem neveikliem rakstītājiem un nemākulīgiem korrektoriem, kā vienīgos vēlamos divdabju aizstājējus zina tikai darītāju vārdus ar izskaņu — tājs (vai — ējs) un adjektīvus ar izskaņu — īgs. Tik trūcīgi bruņotam cīņā ar valodas grūtumiem, protams, neiespējams uzvarēt, viņš dažu labu reizi kļūst komisks. Bet valodnieki nu gan tādēļ nav vainojami. Kādas citas variācijas iespējamas, par to Kn. L. var informēties kaut vai pieminētajā V. Baltiņas rakstā. Tad viņš, liekas, pats zinās, cik vienkārši izteikt pareizi un daiļskanīgā izteiksmē frazi: „Šis jautājums ir vēl saistošāks, vēl ierosinošāks" (= „vēl vairāk saista, vēl vairāk ierosina"). Gan vairākkārt būs jāsastopas ar lielāku zilbju vai vārdu skaitu. Bet neviens valodnieks, nē — pat neviens latvietis, kam sajēga par mūsu valodas vietu pasaules valodu saimē, neatteiksies no garākām formām tikai tādēļ vien, ka „jaunlaiku valodās vispār ir tieksme uz īsākām formām". Ja tūliņ tālāk teikts, ka „arī latviešu valodā daudzi patskaņi saisinājušies vai pat pilnīgi izzuduši", tad tā ir „dziesma pavisam no citas operas". Reiz pa visām reizēm jāpasaka: Mūsu valoda ir latviešu valoda, tā nav neviena no tām jaunlaiku valodām, ko domā Kn. L. Ja kādam mūsu valodas „veclaicīgums" nepatīk, lai taču viņš izvēlas kādu citu valodu, bet lai neaiztiek to, kas mums palicis kā vienīgais neatņemamais dārgums un kam īpaša nozīme arī visā indoeiropiešu valodu dzimtā! Nedomāju, ka Kn. L. kungs pieskaitāms tādiem. Viņš ir nezināšanas, neizpratnes upuris.

Kn. L. kunga piemēri, gan runājot par divdabjiem ar izskaņu — ošs, gan noklīstot blakus tematos, tik naīvi, ka pēc tā, ko esam teikuši iepriekšējā rindkopā, nebūtu vairs vērts tos iztirzāt. Bet nav šaubu, par Kn. L. rakstu jūsmos daudzi, tādēļ pie dažiem apstāsimies.

Ja „interesants" un „referents" kādam liekas nodiluši svešvārdi, kuŗu vietā jāmeklē latviešu vārdi, tad tā ir viņa darīšana. Valodnieki par šādām pūlēm tikai pasmīnēs, jo nevies no viņiem nav skubinājis atmest svešvārdus, gan — gluži otrādi. — Ja kādam liekas, ka „saistīgs priekšlasījums" nozīmes ziņā nelīdzinās „saistošam priekšlasījumam", tad tā atkal viņa darīšana. Tik sīku „matu skaldīšanu" valodnieki nepazīst. Gluži tāpat valodniekiem nav saprotams, kāpēc tie latvieši, kas kādreiz, zemes tīkodami, devās uz Krieviju, bija izceļotāji, bet tie latvieši, kas tagad, tīkodami pēc cilvēciskas dzīves, dodas uz Ameriku, būtu nevis izceļotāji, bet emigranti?

Kā jau tas parasts, arī Kn. L., izzobojies par valodnieku radīto postu, sāk jūsmot, cik skaidra un skaista valoda, piemēram, Skalbes pasakās, kaut gan tur sastopami no pārejošiem verbiem darināti divdabji ar izskaņu — ošs. Bet cik bieži. Un vai Kn. L. neatceras seno gudrību par Jupiteru un vērsi? — Rakstnieki neesot nekādi ābecnieki, dažu bezmiega stundu viņi palaiduši to „ošu" dēļ. Vispirms — tā nu nav nekāda nelaime, ja kādreiz stundām jāsēž viena vārda dēļ. Otrkārt — pajautājiet Zinaīdai Lazdai, kā viņa spēj apvienot valodas pareizumu ar daiļskanību? Zinaīda Lazda, būdama mācīta filoloģe, nekad nežēlojas, ka valodnieku atzinumi būtu viņas dzejai uzlikuši kādus žņaugus.

Beidzot, kurš valodnieks teicis, ka mūsu valodā nedrīkst būt neviena patapināta vārda? Neviens nepavēlēs par gleznām saukt bērniem domātu zīmējumu reprodukcijas vai tos triepumus, kas redzami vācu rakstāmlietu veikalu skatlogos. Kn. L. uzbrukumi valodniekiem šai ziņā ir gluži veltīga varonība. Prof. Endzelīns par patapināto vārdu „prasti" vairākkārt teicis, ka tam ir īpašu nozīmi vieta latviešu valodā.

Vēlreiz — ja nu Kn. L. kungs būtu vērsies pret tiem, kas, pavirši saklausījuši valodnieku atzinumus, neprot ar tiem rīkoties, viņš būtu devis ļoti prātīgu rakstu. Šoreiz to nevar teikt. Ja tad jautājam, kurš pavēris Pandoras šķirstiņu — valodnieki vai Kn. L., tad manuprāt jānorāda uz pēdējo. Bet mēs zinām, ka pēc tam, kad no šī šķirstiņa bija izsprukušas visas pasaules nelaimes, tā dibenā vēl palika cerība. Arī mēs ceram, ka Kn. L. savos uzbrukumos valodniekiem turpmāk būs uzmanīgāks, jo citādi viņam draud pievienošanās „slavenai" agr. Lūkes draudzei.

Jānis Rudzītis

Knuts Lesiņš

Latviešu komponistu darbs trimdā

Par apstākļiem, kādos ir komponēts, visumā var teikt īsi, ka tie bijuši launi. Šeit būs, piem., dažas rezignētas un valsirdīgas rindas no kāda komponista vēstules: „Esmu 12 reizes ar piederīgiem mainījis dzīves vietu. Pie klavierēm netraucēts nosēsties esmu dabūjis ļoti nedaudzas reizes un tikai uz dažām minūtēm. Tad arī neko uzrakstīt nevarēju. Sākumā mana vienīgā mūzikālā nodarbība bija latviešu dievkalpojumos spēlēt ērģeles . . . Korāļu grāmatas nebija. Visu lietājamo korāļu melodiju galvā arī nebija. Vajadzēja meklēt melodiju pratējus, melodijas uzrakstīt un arī harmonizēt. Vēlāk radās arī kori. Nošu nebija. Vienu otru koŗa dziesmu nācās restaurēt pēc kļūdaina diktāta. Esmu uzrakstījis dažas dziesmas . . . Diezgan daudzās nometnēs klavieres arī nemaz nebija pieejamas. Ja tādas bija, tad, pie tām nosēstoties, klausījos kā sivēns rudzos, vai tik atkal nenāks kāds vai kāda laipni apvaicāties: „Profesora kungs, cik ilgi jūs spēlēsiet?" Mūzicēt grib daudzi. Lieli un mazi. Atliek aizsist klavieru vāku un aiziet. Rakstīju mežā, laukā, mētājoties kopā ar nometnes bērniem pa garo mājas gaiteni utt."

Apmēram tāpat ritējušas arī citu latviešu skaņražu gaitas. Bez notīm, bez instrumentiem. Aranžēt, harmonizēt, pielāgot visdažādākām izpildījuma vajadzībām — tāda bijusi viņu sākotnējā nodarbība. Varētu nosaukt daudzus pilnīgi anekdotiskus piemērus, kur mūziķiem bijis jācīnās ne vien ar trimdas apstākļu nelabvēlību, kādi visiem esam padoti, bet arī ar pašu tautiešu nesaprasmi un neatsaucību. Ja visumā var teikt, ka izdevies rast kultūrālam darbam puslīdz pieņemamus apstākļus, noorganizēt koŗus, mūzikas ansambļus, orķestŗus, tad tomēr šie apstākļi nav ne normāli, ne stabili. Par spīti tam — darīts ļoti daudz ir radošā, ir izpildoša nozīmē. Par komponēšanu vārētu piezīmēt, ka tā nav bijusi ienesīga arī Latvijas apstākļos, jo nošu iespiešana dārga, un pircēji tikko sedza tehniskos izdevumus. Ja izpildītāji mākslinieki tomēr tiek par savu sniegumu koncertos vairāk vai mazāk atalgoti, tad komponistiem maz izredžu ne tikvien uz atgalgojumu, bet arī — redzēt savus darbus iespiestus. Trūkst arī nošpapīra pārrakstīšanai. Tā liela daļa komponētā nenokļūst diezgan kuplās izpildītāju saimes rokās un pirmatskaņojumi arī paliek pirmatskaņojumi, bieži vien ar tīri lokālu nozīmi. Šai ziņā koncertētāji, sevišķi dziedātāji, varētu būt rosīgāki. Koncertos jaundarbus dzirdam reti, kaut gan no zemāk minētā redzams, ka to tiešām netrūkst. Atskaņotas tiek lielāko tiesu vecā, gadiem iestudētā repertuāra dziesmas, cik nu kuŗam tās paņēmušās līdzi.

Par vienu no rosmīgākiem mūzikāliem centriem jau agri izvērtās Detmolda, uz kurieni pārcēlās arī prof. Jāzeps Vītols. Nodibināta mūzikas skola, mūsu dižais vecmeistars tur veica paidagoga darbu, vadīdams kompozicijas klasi. Tanī pulcējas arī viens otrs no āgrākiem viņa audzēkņiem, kas bija iesākuši kompozicijas studijas Latvijas Konservātorijā. Nav dīkā bijusi arī viņa komponista spalva. Komponētas: „Tautas dziesmas stīgu kvartetam", divas koŗa dziesmas — vīru korim „Trimdā" (profesora brāļa teksts) un „Latviešu lūgšana svešumā klīstot", trīs paša korāļu apstrādājumi — solo balsij „Kungs paliec klāt!", duetam ar vijoli — „Kad dziļa migla manu dzīves jūru sedz" un tercetam — „Tavs ķēniņš nākdams lēnprātīgi" (visi trīs kontrapunktiskā stilā), bez tam — tautas dziesmas balsij un koriem. Detmoldā notikuši koncerti ar J. Vītola darbu atskaņojumiem; par sevišķi svinīgu un aizkustinošu izvērtās koncerts, komponista 60 darba gadus atzīmējot.

Angļu joslā dzīvo un darbojas komponisti — Jānis Cīrulis un viens no jaunākās paaudzes apdāvinātākiem pārstāvjiem — Alberts Jērums. Cīrulis paveicis 10 tautas dziesmu apstrādājumus, kuŗu vidū apmēros plašākais — „Līgo dziesmu virkne", sarakstījis elementārteorijas un solfedžo mācību. Jērums, kuŗa īpato izdomu un harmoniskā ziņā bagāto, krāsaino rakstības veidu iepazinām pēdējos kaŗa gados dzimtenē (klavieŗu sonāta, dziesmas), komponējis „Meditācijas" klavierēm. Opuss ir trīsdaļīgs: 1. Sevī, 2. Vientulīgi, 3. Vēju putni. Pianistam ne visai vieglā technikā rakstīts (plašos salikumos), tas ir ar jauku iejūtu, vienmērīgi, dabiski izraisītu noskaņu un kāpinājumu plūdumu. Vairišanās no visa trafarētā, vieglā ir Jēruma meklētāja garam raksturīga. Viņa devumā vēl jāatzīmē vairākas solo dziesmas par Strēlertes un Ķezberes tekstiem, tāpat dažas tautas dziesmas solo balsij un koriem. „Meditācijas" pirmatskaņojis viens no sekmīgākiem konservātorijas pēdējo gadu izlaidumu pianistiem Valdemārs Meļķis, kas pievērsies arī kompozicijas studijām pie prof. J. Vītola.

Arī prof. Jāņa Mediņa darbīgums un ražīgums nav atslābis. Palicis bez orķestŗa, viņš kļuva par koncertētāju — pavadītāju, plūkdams šai nozarē kuplus laurus — pianistiem par skaudību! Būdams mūsu īstenais orķestŗa komponists ar krāsainu, dzīvu instrumentālo valodu un ātro rakstības veidu, bet nevarēdams (kā pats par sevi zobojas!) sadabūt partitūru papīra, pievērsies mūzikas formām, kur „mazāk nošu līniju": komponējis stīgu kvartetu Nr. 1 un kvintetu — klavierēm, divām vijolēm, altam un čellam. Kā lielākas formas darbs vēl īpaši pieminama J. Mediņa sonāta čellam un klavierēm. Bez tās ir vēl kupls birums citu kompoziciju: „Latvju Dainas" vijolei un klavierēm (rapsodiskā formā), „Rapsodija" flautai un klavierēm, divas tautas dziesmas duetam, skice čellam. Divpadsmit pazīstamajām klavieŗu „dainām" radusies klāt 13.

Visvairāk trimdā komponēšana paveikusies Jāņiem Norvilim: 23 instrumentāli un vokāli jaundarbi — un opera „Kurbads". Operai skicēti visi trīs cēlieni (Induļa Kažociņa librets). Plašākai apcerēšanai un atklātībai pilnībā šis darbs vēl nav pieejamas. Bet koncertos jau atskaņotas divas ārijas, divi dueti un viens kvartets. J. Norvilis ir komponists ar tautisku, folklorai tuvu melodiku, kas līdz šim spilgtāk parādījās dažās viņa koŗa un solo dziesmās. Šādu ievirzi liecina arī jaunkomponētie darbi: rapsodija klavierēm „Aiz ezera augsti kalni", rapsodija čellam ar klav. „Vienas rozes dēļ"; dziesmas: „Laiks" (K. Skalbes teksts — „Sūpojiet mani, Daugavas viļņi") tenoram un baritonam ar jauktu koŗi un klavierēm, „Sapnis" (V. Strēlertes teksts) soprānam ar jauktu koŗi un klav., reliģiozas nokrāsas kompozicija „Ērkšķu vainags" (E. Ķezberes) tenoram vai soprānam ar čello un ērģelēm, „Kā gan tas var būt? (t. dz.) — drastiska rakstura — tenoram ar jauktu koŗi un klav., tāpat jautrā nokrāsā „Visi mazi avotiņi" (t. dz.) apdziedāšanās dziesma — jauktam koŗim, „Vilkšņā vilki kauc" (E. Ķezberes) vīŗu koŗim, patriotiskā noskaņā „Un lai ir tā!" (Brigaderes) jauktam koŗim; trīs dueti soprānam un baritonam ar klav., vairākas solo dziesmas klavierēm (E. Ķezberes, K. Dziļlejas un J. Jaunsudrabiņa teksti) un divas ar ērģelēm. — „Svētku saulē" (E. Ķezbere), „Rutes dziesma" (bībeles teksts). Bez tam paprāvas vokāli — instrumentālas epizodes Blaumaņa „Sestdienas vakara" un M. Zīverta traģēdijas „Vara" uzvedumiem, dziesmas skolnieku koŗim, un itin laikmetīgā — „Dīpītis lietus dienā" — vijolei ar klavierēm!

Voldemārs Ozoliņš jo rosīgi piedalījies Blombergas teātŗa uzvedumos. Raiņa atceres vakaram komponēta solo dziesma „Mēness laiva" un mūzika inscenējumam par „Spēlēju dancoju" motīviem, tāpat prāvs skaits solo un koŗa dziesmu sarakstītas Raiņa „Daugavas" uzvedumam un A. Brigaderes „Sprīdītim", kuŗā ir arī instrumentāli numuri — tautas dejas un rotaļas, starpspēles. Tautiskai mūzikai vēl kupls birums iznācis, A. Brastiņa mīkalu „Mārtiņdiena" uzvedot: ap 50 tautas dziesmu, dejas uc instrumentāli gabaliņi, pie kam folkloras materiāli nav izmantoti, bet komponists iekļāvies mūsu tautas mūzikas ritmos un garā. Vēl pieminama skatuves mūzika A. Brastiņa ludziņām „Abru taisītājs" un „Jāņu diena". V. Ozoliņš devis dažu labu jaundarbu arī ārpus teātŗa vajadzībām rakstītās mūzikas: divas koŗa dziesmas — „Vakara zvaigzne" (J. Jaunsudrabiņa), „Dzimtenes maijs" (K. Dziļlejas), četras solo dziesmas (K. Krūzas, J. Jaunsudrabiņa, I. Kalnāres, K. Kraujas teksti), „Fantāziju" vijolei un svītu par „Sprīdīša" motīviem, balādi čellam „Cerība", klavierēm „Kokļu skaņas" I u. II d. (raksturgabaliņi jaunatnei), klavierēm sešrocīgi — „Senā deja". Komponists aplolojis arī kādu operas libretu.

Komponists un diriģents Jānis Kalniņš līdzīgi J. Mediņam kādu laiku bija rosīgs koncertants. No dzimtenes paņēmis līdzi tur pasākto simfoniju c-mollā, ko tagad pilnīgi nobeidzis, — četrdaļīga. Komponējis trīsdaļīgu koncertu vijolei fis-mollā, ko jau atskaņojis O. Ilziņš, — viņam koncerts arī veltīts. Trimdā pagūvis komponēt stīgu kvartetu (gis-mollā), deju vijolei, vairākas solo dziesmas: „Akmens" (V. Strēlerte), „Ceļinieka dziesma", „Es nezinu", „Pāris" (Elīnas Zālītes teksti), „Kur tu radies, bēda?", „Sirds tik grūta" (J. Raiņa teksti), „Nekad" (Fr. Bārda), „Maza dziesma" (J. Grota) un vīru koŗim — „Tikai vienu pašu zvaigzni" (Aspāzija).

Oldenburgā diriģ. Br. Skultes vadībā izveidojās pirmais latviešu operas ansamblis trimdā. Atskaitot orķestri, kas komplektējas no algotiem vācu muziķiem, viss pārējais pašu entuziasma un pūliņu augļi. Bruno Skulte strādājis arī kā komponists, uzrakstīdams simfoniskam orķestrim „Scherzo" C-dūrā un divas latviešu tautas dejas, solo dziesmas par K. Skalbes, T. Kalves, un E. Ķezberes tekstiem, sešu bērnu dziesmu ciklu par Raiņa tekstiem (ir arī orķestrētas).

Angļu joslā mīt viens no mūsu labākiem pianistiem un komponistiem Haralds Berino, kas cītīgi koncertē ar mūsu dziedoņiem un nav novārtā pametis arī komponēšanu.

Amerikāņu joslā radošā darba darītāju mazāk. Izcilais ērģelnieks un koŗa diriģents, „Dziesmu varas" izveidotājs, prof. A. Ābele, dažādu likstu mētāts, maz dabūjis nodoties savam darbam kaut cik piemērotos apstākļos. Taču 1946. g. pavasarī viņš kļuva par savā ziņā vienreizēja mūzikāla pasākuma vadītāju un iedvesmotāju, diriģējot laviešu-igauņu koŗi. Trimdā viņam radušās vairākas dziesmas: „Dzimtene" un „Mēs latvju tautas daļa esam" — jauktam koŗim, solo balsij ar klavierēm — „Tumša nakts jau gaŗām", „Lāses", (K. Skalbes), „Bērna lūgšana" (Fr. Bārda), „Atmiņu dārzs" (L. Koidula - igauņu dzejn.) „Tek saulīte" (t. dz), solo balsij ar klav. — „Caur sidraba birzi gāju" un „Lūk, vecais dārzs man gaŗām slīd."

Eslingenā, kas ir viens no lielākiem latviešu trimdinieku centriem, dzīvo un komponē Volfgangs Dārziņš. Uzrakstījis sonāti klavierēm D-dūrā (trīsdaļīgu) un preludi. Aranžējis 12 tautas dziesmu solo balsij ar caurkomponētu klavieŗu pavadījumu. Dārziņš izmantojis folkloras krātuvē savāktās vēl mazpazīstamās un ļoti īpatās latviešu tautas melodijās. Komponējis arī trīs tautas dziesmas koŗim: „Iesēju liniņus", „Te bij laba saimeniece" un „Nāc, Dieviņ, nāc, Laimiņ" (siev. koŗim).

Folkloras daiļuma pasaulē pamīgi iegremdējies Valērijs Bērzkalns, kas dzīvo Minchenē un kam trimdā palaimējies paņemt līdzi žūksnīti tautas melodiju — 60 Sidrabenes dziesmas, kuŗu aranžēšanai un sabalsošanai viņš arī veltījis savu brīvo laiku ārpus nodarbības skolā.

Koncertu noticis ļoti daudz. Izveidojušies daudzi mākslinieku ansambļi, kas uzstājas pašu nometnēs, gan arī apbraukā citas, tā kā nav laikam tāda stūriša Vācijas rietumu joslās, kur latviešu bēgļus nebūtu apmeklējuši latviešu mākslinieki. Kvalitāte šiem sarīkojumiem ir ļoti dažāda. Novērots diezgan liels mistrs jau pašu programmu sastādīšanā, ignorējot elementārās stila prasības. Pat izcilu mākslinieki dažkārt jauc nopietno ar banālo, patriotisko ar lēti sentimentālo, tā kā par šo jautājumu derētu padomāt. Presē jau diezgan daudz rakstīts, kāda loma mūsu mākslinieciskiem kontakta nodibināšanā un uzturēšanā garīgā plāksnē ar sabiedrotiem. Ja dažkārt esam izpelnījušies atzinību par ko labprāt runājam, tad ir arī pretēji gadījumi, par kuŗiem labprāt nerunājam. Bet, nevērojot reprezentāciju, ir viens cits svarīgs iemesls, kādēļ nevaram ļaut klausītāju gaumei un atsaucībai noteikt koncertu programmas: mēs paši! Mūzikālā izglītībā plašākā mērogā arī Latvijā vēl bija daudz ko vēlēties, trimdā tā ir vēl nelāgākā stāvoklī, un mākslinieku koncerti bieži vien ir mūsu jaunatnes acīs vienīgā mēraukla labajam un vērtīgajam. To nevajadzētu aizmirst!

Chronika

Eslingenas preses darbinieku kopas sarīkojums otrās Lieldienās sākās ar literāru rītu, kuŗā referātu lasīja Jānis Kadilis, bet H. Kope R. Skujiņas dzejoļus. Mūzicēja F. Veikins, A. Kadile un V. Baravika. Pēcpusdienā preses ļaužu viesi bija ne vien Eslingenas kolonijas iemītnieki, bet tautieši arī no citām apkārtējām nometnēm. Arī šoreiz bija domāts par mākslinieciskiem priekšnesumiem, piedaloties E. Mekšei, A. Kaktiņam, K. Brantei, A. Mitrevicam, baleta solistiem un igauņu mākslinieciem.

Brastiņu Ernesta fonds nodibināts angļu joslā. Fonda uzdevums — veicināt Brastiņu Ernesta idejas un rūpēties par viņa rakstu jaunizdevumiem. Par fonda priekšsēdi ievēlēts N. Namnieks, bet par locekļiem Arvīds Brastiņš, M. Brastiņa, J. Jaunsudrabiņš, J. Veselis, J. Bračs. Pieteikumus pieņem N. Namnieks (20a, Hohnsen ü. Hameln, Haus 27).

Merbekas latviešu koris, ko vada K. Liepiņš, iedziedājis vairākas latviešu komponistu un tautas dziesmas skaņu platēs. Plates atskaņos Londonas raidītājs.

Mēnešraksta „Ceļā" š. g. 3. burtnīca iznākusi ar J. Jaunsudrabiņa, Z. Lazdas, J. Klīdzēja, P. Ērmaņa, P. Aigara, E. Ķezberes, P. Jurevica, A. Dārziņas, I. Skroderes un J. Kalmītes darbiem.

Tautu balsis

Memingenā, kur lietuvju kolonija, iznāk literatūras un mākslas mēnešraksts „Mintis" („Doma"), kam izdevējs J. Vašaitis, bet galvenais redaktors Stepas Vikintas. Pēdējais pieder mūsu brāļu tautas preses darbinieku vidējai paaudzei un savā laikā ir pavadījis vasaras brīvlaikus rakstnieku pilī Siguldā. Tā viņam jau senāk uzņemti sakari ar latviešu kultūras darbiniekiem. Jaunais žurnāls, kam līdz šim jau iznākuši 3 numuri, patīkams kā ar ārējo veidojumu, tā saturu. Programmas rakstā teikts, ka izdevums cīnīsies par kultūru un neatkarību, pieminēts lielais trimdinieks Mickevičs. Salīdzinot ar latviešu žurnāliem, šim lietuvju izdevumam starptautiskāks raksturs. Žurnālā atrodamā rakstā „Lietuva Eiropas tautu saimē" sevišķi izcelta Lietuvas vēsturiskā loma 16. un 17. g. s., kad šī valsts atturēja mongoļu plūdus. Auginus raksta par Pikaso, ir arī apcerējumi par nelaiķi angļu rakstnieku Velsu, par Šovu un laureātu Mēzefildu. Sniegts apcerējums par poļu kultūru, aizrādot, ka tagad nebūtu vairs vietas kādreizējai nenovīdībai abu tautu starpā. Latviešiem simpatisks pārsteigums ir red. Jāņa Kadiļa apcerējums „Latvju proza un drāma likteņu mutuļos". Chronikā atzīmēts par latvju pag. gada Kultūras fonda laureātiem. Saistīgi Dr. J. Balis raksta par ticējumiem sakarā ar debesu spīdekļiem. Komponists J. Kačinskas apcerē lietuvju mūzikas parādības. Salīdzinot mazāk telpas veltītas daiļliterātūrai (V. Alantas, J. Kruminas). Publicēti Vergila Eneidas pirmie dziedājumi Dr. A. Rukšas atdzejojumā, no kā var spriest, ka līdz šim lietuvjiem Eneidas tulkojuma nav bijis. Ievietotas arī īsas ziņas par lietuvju literāro dzīvi. Bostonā iznācis Jurģa Baltrušaiša, ilggadīgā Lietuvas sūtņa Maskavā, liels dzejoļu krājums. „Brāļu Domeiku" autors L. Dovidenas sarakstījis vairākus darbus no bēgļu dzīves Vācijā. Bij. Viļņas universitātes prof. F. Mackus Vurcachā sastādījis lietuvju - franču vārdnīcu ar 20.000 vārdiem. Žurnāls bagātīgi illustrēts grafikām un krāsainām un vienkrāsainām gleznu reprodukcijām un sniedz labu liecību par mūsu kaimiņu gara rosmi. Olģ. Liepiņš

Ziemeļu viesi

Ir tā noticis, ka vairums mūsu skaņražu un izpildītāju mākslinieku dzīvo „augšā ziemeļos" — angļu joslā. Dienvidnieki — „amerikāņi" tāpēc allaž priecīgi, ja viņus apciemo kāda „ziemeļnieku" slavenība. Lielākie mūsu mūzikas „cietokšņi" joprojām ir Oldenburga un Blomberga. Blomberga var patiešām lepoties ar slaveniem māksliniekiem, no kuŗiem trīs prominentākie patlaban viesojas arī „dienvidos". Šie trīs ir — Herta Lūse, Atis Teichmanis, Hugo Strauss, vārdi, kas runā bez tituliem un tuvākiem apzīmējumiem.

Nopietna, noskaņota programma, uzmanīgi klausītāji. Kaut šķietams sīkums — mākslinieki uz estrādes vakara tērpos, kas liecina par godbijību, kāda te parādīta mūzikai. Tik valdzinoši atmirdz skaņu celtnes, šūpojas melodijas un tikai aplausu šalkās klausītāju atgriež īstenībā.

Un tad ir brīdis, kad Herta Lūse kavējas sarunās ar paziņām, kad izskanējis Teichmaņa čello un apklusušas nometnes klavieres zem Štrausa pirkstiem. Abi mākslinieki šaurā barakas istabiņā, pie viegli dūmainas krāsniņas labprāt pastāsta par savu ceļojumu.

— Esam ceļā no 25. marta. Bijām Hanavā, Darmštatē, Eslingenā, Berchtesgadenā, Ingolštatē, Augsburgā. Iespējams, ka būsim vēl citur. Mājās atgriezīsimies 17. aprīlī.

Nezāles mūsu valodas druvā

Katrā valodā ir īpatnēji izteicieni, kas citās valodās nav burtiski tulkojami. Latvietis „skujas", bet arī „dzen" bārdu. Būtu jocīgi, ja arī krievs vai vācietis sāktu runāt par bārdas „dzīšanu" vai saules „lēkšanu", gluži kā „Die Baume schlagen aus" nav tulkojams ar „sitas", bet „plaukst". Tomēr dažu labu tādu īpatnēju frazi esam paņēmuši gan no vācu, gan krievu valodas. Savā laikā krievu „otnositsja" (— attiecas) tulkoja ar „atnesas". Nu vairs tā nesakām. Bet vēl plaukst līdzīgas nezāles. Tā tas, piem., ar vārdu „apieties": „Ar uguni jāapietas uzmanīgi", „Kā tu ar viesiem apejies?" (No krievu „oboitjis"). Latvietis sacītu: „Ar uguni jārīkojas uzmanīgi", „Kā tu pret visiem izturies?" Lauksaimnieki zinās gan, ko nozīmē vārds „apieties", attiecinot uz mājkustoņiem („Raibaļa apgājusies").

Tādas pašas sugas ir izteicieni: „ievest iestādē kārtību", „savest istabas kārtībā", „savest matus kārtībā" un taml. Pareizi: „nodibināt iestādē kārtību, sakārtot (uzkopt, uzpost) istabas, sakārtot (sasukāt) matus".

Kā nelietojam daudzskaitlī prozas vārdu, tāpat būtu vēlams rīkoties ar dzejas vārdu. Varam runāt par latviešu dzeju, Poruka dzeju, bet par Poruka dzejoļiem. Bieži zem dzejoļu krājuma virsraksta lasām „dzejas", kur īsteni vajadzētu sacīt „dzejoļi". Kārlis Skalbe lietojis arī „dzejols, dzejola". Nav iemesla noraidīt arī šādu formu. J. Zariņš

Kas un kur?

Dāņu rakstnieku biedrības kollēģiālā godalga par 1946. g. sarakstīto labāko darbu beletristikā — 1500 kronas — piešķirta rakstniekam St. Kristensenam par romānu „Jēkabs Vorms".

Padomju filmaktieris Čerkovs intervijā franču žurnālistam paskaidrojis, ka arī Padomju Savienībā pastāvot filmu „zvaigznes" jēdziens, bet padomju filmu publika neinteresējoties par aktieri kā privātu personu. Tas būtu apmēram oficiālais komunikē.

Neoficiāli mākslinieki pastāsta, ka šim braucienam sagatavotas četras dažādas nopietnas koncertu programmas. Spožākais amerikāņu joslai atvestais dārgums — Kultūras fonda godalgotā Jāņa Mediņa sonāta čellam. „To varam likt starptautiskos svaru kausos, — lepni saka Teichmanis, — nebūs viegli atrast atsvaru. — Klausītājiem jaunais darbs jāieklausās. Tad nāks milestība pret to. Pirmā acumirkļa jūsma nākošajā brīdī aizkūp, bet šī sonāta nav domāta gadījuma mīlētājiem..."

Teichmanis pēc spožiem koncertiem Hamburgas radiofonā koncertējis arī vācu publikai Hanoverā, Kukshavenā, Lineburgā. Vairākkārt saņēmis aicinājumu kļūt par mācības spēku vācu konservātorijās, bet, — es palieku pie tautas — nedomāju arī savrupēji meklēt laimes krastus . . . Z. B.

Dibināsim apvienības

Svētki nosvinēti un preses balle Eslingenā arī gaŗām. Pa to starpu esmu spoži veicis sporta apkaŗošanas instruktora pienākumus.

Darbošanās bija tāda: iznācu no barakas un skatījos — jaunekļi spārda bumbu. — Kas tad tas?! sašutis iesaucos. — Kālab nemācaities? Kālab spārdāt bumbu?

Mēs nespārdām, — šie teica, — mēs spēlējam basketbolu.

Tas viss viens, — es teicu. — Vai nezināt, ka pierādījies sporta kaitīgums? Ar katru spērienu pa bumbu jūs graujat Eiropas kultūru! . . .

Paej nu nost, vecīt, — sauca viens no bumbas spārdītājiem. — Tu stāvi taisni soda laukumā!

Bet es negāju, jo zinu, ka sabiedriskiem darboņiem jāpaliek pie saviem uzskatiem. Stāvēju soda laukumā un turpināju skaidrot viegliprātīgajiem jaunekļiem, ka daudz teicamāk būtu lasīt zinātniskas grāmatas.

Šie izmēģinājās neklausīties, bet spēlēt man apkārt. Beidzot tomēr atmeta ar roku un aizcilpoja.

Pakaļ viņiem negāju, jo tāpat biju pārliecināts, ka bumbas spārdītāji, no sporta laukuma padzīti, tūlīt pievērsīsies zinātnei un amatu mācībām.

Priecīgs devos uz nometnes biroju un ziņoju, ka uzdevums veikts. Kas būtu nākošais svarīgākais uzdevums sabiedriskā laukā? Komiteja uzreiz nevarēja pasacīt, bet sarunās noskaidroju, ka svarīgākais ir organizatoriskais darbs — rakstveži un namnieki jau savas biedrības nodibinājuši, visi tie, kas nopietni domā kļūt par doktorandiem vai kas kaut kādā veidā gribētu doktorandus atbalstīt, arī aicināti sasaukties. Bet tai pašā laikā, cik man zināms, vēl nav nemaz par organizēšanos padomājuši bijušie zivju dīķu īpašnieki, Rīgas jūrmalas - silto vannu iestāžu īpašnieki un darbinieki, Anniņmuižas ģimenes dārziņu tomātu audzētāji, kā arī sevišķi lielu gurķu (domāti dārzeņi — red.) cienītāji vispār.

Visus pieminēto profesiju pārstāvjus, kas nopietni domātu par organizēšanos, iegaumējot organizāciju svarīgumu īpaši emigrācijas gadījumā uz Hondurasas republiku, lūdzu pieteikties pie kollēģas Drūmā. Pats es būšu priecīgs par jebkuŗu priekšlikumu organizāciju lietās un pagaidām organizēšu sporta apkaŗošanas instruktoru apvienību.

Dīpītis L.,
sporta apkaŗošanas instruktors.

PS. Diemžēl no biroja telpām iznācis, redzēju, ka no sporta laukuma padzītie jaunekļi nebija vis nodevušies zinātniskam darbam, bet spēlēja kārtis.

KĀPĒC Rumānijā IR BADS?

Rumāniju, kas pirms kara bija ne vien viena no bagātākajām zemēm Balkānos, bet arī viena no ievērojamākajām pārtikas eksportētājām, piemeklējis visbargākais bads. Moldāvijā, kur posts vislielākais, zemnieki noēduši pat naftā samērcēto šim pavasarim domāto sēklas labību, bet arī pārējos Rumānijas apgabalos stāvoklis daudz sliktāks nekā, piemēram, Vācijā.

Šveices laikraksta „Bund" līdzstrādnieks, kas martā iebraucis Bukarestā, ziņoja, ka vēl pagājušā gadā viesi turienes restorānos varējuši saņemt pa riecienam kviešu maizes, bet tagad maizi restorānos vairs neizsniedzot. Tā iegūstama tikai melnā tirgū, kur kilograms maksā 30.000 leju. Visos restorānos ēdienu kartes stingri noteiktas un neviens nedabū vairāk kā divus ēdienus vienā reizē. Pirmdienās atļauts ēst putnu gaļu, ceturtdienās zivi vai desas, svētdienās cūkas vai vērša gaļu, pārējās četras dienas tikai saknes. Tādu ēdienu gatavošana, kam vajadzīgi milti vai cukurs, vispār aizliegta. Cigaretes dabūjamas tikai melnā tirgū, kur kārbiņa sērkociņu maksā 2500 leju.

Spekulācija un inflācija Rumānijā pieņēmusi drausmīgus apmērus. Novembrī amerikāņu laikraksti ziņoja, ka par dolaru, kas pirms kara bijis 600 leju vērts, Bukarestā maksājot vairāk kā 30.000 leju. „Die Neue Zeitung" ziņo, ka šīgada pirmos trīs mēnešos inflācija turpinājusies, cenas pieaugušas trīssimtkārtīgi, pat valsts budžeta izdevumi pieauguši no 4000 uz 9000 miljardiem. Martā par dolaru maksātas 200.000 lejas. 1942. g. beigās Rumānijā bijušas apgrozībā 100 miljardu lejas, tagad pāri par 10.000 miljardu.

Minētais laikraksts, izskaidrodams krizes iemeslus, aizrāda, ka Rumānijas saimniecības svarīgākie balsti bijuši lauksaimniecība un nafta. Abās nozares karā stipri cietušas. Bukovinas un Besarabijas piedalīšana Padomju Savienībai un pagājušā gada sausuma neraža stāvokli vēl pasliktinājusi. Padomju Savienība ieguvusi arī daļu no Rumānijas vērtīgākajiem naftas laukiem.

Lauksaimniecības krize bijusi ārkārtīgi smaga. To blakus sausumam veicinājusi arī pārsteidzīga zemes reforma. Kaut gan 1946. gadā bijis paredzēts ražot 450.000 vagonu maisa, iegūti tikai 100.000 vagoni. Rūpniecībā lielākās grūtības sagādājis izejvielu trūkums un mašīnu nolietošanās kara laikā. Tieši pēdējos mēnešos produkcija stipri sarukusi.

Ārzemju tirdzniecība nīkuļo tāpēc, ka nav vairs naftas ar ko maksāt par ievedumiem. 1945. gadā no Rumānijas naftas laukiem ieguva 4,5 milj. t naftas. No tām Padomju Savienība pieprasa sev reparācijām vai pamatojoties uz īpašiem nolīgumiem 2,9 milj. t. 1946. g. tomēr iegūts ne vairāk kā 4 milj. t, no kuŗām Padomju Savienība saņēmusi 1,8 milj. t. Bet naftas izvešana uz Padomju Savienību nav Rumānijai izdevīgs veikals, jo krievi maksā daudz mazāku cenu nekā pasaules tirgus. Pēc oficiālā lejas kursa iznāk, ka šī cena atbilstu apmēram 40 proc. no pasaules tirgus, bet pēc faktiskiem apstākļiem tikai ap 15 proc.

Šie apstākļi saprotamā kārtā satricinājuši iedzīvotāju uzticību pašu naudai un ļoti veicinājuši visāda veida spekulāciju. Tā kļuvusi tik aktīva, ka jau minētam Šveices žurnālistam tūlīt pēc viņa ierašanās Bukarestā pienācis kāds gluži svešs cilvēks un jautājis: „Vai jūs braucat no Ungārijas? Vai nezināt, kā no turienes varētu ievest Rumānijā 1000 vagonu maisa?"

„Die Neue Zeitung" sava raksta noslēgumā konstatē, ka Rumānija bez naftas savu saimniecību nevar atveseļot. Lai atjaunotu rūpniecību, tai nepieciešami vajadzīgi ārzemju krediti. Lielā mērā krizi varētu mīkstināt arī Padomju Savienības saimnieciskās politikas maiņa.

Jaunatradumi stādu pasaulē

Drezdenes botaniķis Kārlis Volfs starp 246 stādu grupām atradis dažam līdzīgu „brīnumstādu", kuŗa sakne dod 50% vīnogu cukura un alkohola, bet stumbrs 1 kg koksnes un labu šķiedru cellulozas iegūšanai. Bez tam no katra stāda iegūstami līdz 120 gramu olīvu eļļai līdzīgas ēdamās eļļas. Šis stāds, kas saucas U. L. (nezāle Lappa), aug atmatās, pie dzelzceļa uzbērumiem un izcirtumos.

Padomju agrofiziskā institūtā profesors Možkovs savās gaismas fizioloģijas un gaismas kultūru laboratorijās audzējot tomātus, gurķus, retus eļļas augus un krizantēmas pilnīgi bez saules, apstarojot ar ārkārtīgi spēcīgu neona gaismu un reflektoriem. Stādi izaugot un nogatavojoties trīs mēnešos.

ASV sabiedriskā doma PRET — KOMŪNISTU IETEKMI —

VAI SLĒGS AMERIKĀŅU KOMŪNISTU PARTIJU?

Pagājušā mēnesī iekšpolitiskos ziņojumos no ASV sevišķi bieži pieminētas divas komisijas, kuŗu darbībai cieša sakars ar ASV pēdējās nedēļas sākto akciju, kas vērsta pret zināmu politisku novirzienu aktivitāti Savienotajās Valstīs. Viena no šīm komisijām ir tā sauktā „lojālitātes komisija", uz kuŗas ziņojuma pamata prezidents Trumens izdeva rīkojumu par politiskām pārbaudēm visiem ASV valsts iestāžu darbiniekiem. Šī komisija konstatējusi, ka zināmi politiskās darbības veidi pierāda ierēdņu nelojālitāti pret ASV valdību un kaitē valsts drošības interesēm. Rezultāts bija Trumena rīkojums, kur nelojālo grupu sarakstā bez fašistiskām un citām totālitārām grupām figurē arī komūnistiskās. Šis apstāklis radīja lielu ievērību.

Otra komisija, kuŗas darbs arī tieši veltīts ASV iekšējās drošības stiprināšanai, ir „pretamerikāņu aktivitātes jautājumu komisija", kas darbojas pie ASV kongresa. Šī komisija pašreiz apsver projektu par komūnistu partijas aizliegšanu ASV, kas radījis ne mazāk ievērības. Tāpat agrākā vēstnieka Maskavā Bullita šinī komisijā izteiktais stingrais brīdinājums no komūnistu ietekmes, viceministra Bentona sniegtās ziņas par komūnistu propagandas darbu ārzemēs un vēl citi fakti liecina, ka amerikāņu komūnistu partijai radušies nopietni pretinieki. Kāda ir viņu motivācija pret šo organizāciju?

Minētajā komisijā komūnistu partijas stāvoklis un darbība ASV apskatīta plašākā ziņojumā, kuŗā minētas 92 pārbaudītas „raksturīgas direktīvas no Maskavas komūnistiskajai kustībai ASV" un komūnistu partija apzīmēta par svešas valsts „aģentu". Pārskatā minēts, ka dažādo zemju komūnistu partiju biedru skaits sasniedz 18,6 miljonus. Skaitlis iegūts no komūnistu partiju konferencē Londonā minētas statistikas. No šī skaita ASV esot 74.000 biedru, bet Vācijā ar 1,6 miljona biedriem esot ceturtajā vietā aiz Padomju Savienības, Italijas un Ķīnas. „Komisijas vienprātīgais ieskats ir," tālāk teikts komisijas ziņojumā, „ka komūnistu partija ASV patiešām ir daļa no internacionālas revolūcionāras kustības, ko vada kāda ārzemju valdība." Par šīs kustības galveno mērķi ziņojumā minēta: „pašreizējās ASV saimniecības sistēmas un demokratiskas valdības formas likvidēšana un padomju diktatūras radīšana tās vietā". Ja amerikāņu komūnistisko kustību mobilizētu un to atbalstītu spēcīga ārvalsts, tā varētu nevēlami ietekmēt amerikāņu saimniecisko un sociālo dzīvi un pat ASV bruņoto spēku aizsardzības spējas, — atzīst komisijas ziņojums.

Arī Federālā izmeklēšanas biroja (FBI) direktors Edgars Huvers šinī pat sakarībā iesniedzis komisijai ziņojumu, kuŗā norāda, ka ASV komūnistu partija plānojot pārņemt varu un varbūtēja kara gadījumā nostāties ASV pretinieku pusē. Un tāpēc: ja kāda piektā kolonna vispār jebkad bijusi, tad tā esot komūnistu partija, kas esot labāk organizēta nekā nacisti okupētajā Eiropā. Tā raugot vājināt Ameriku gluži tāpat kā tai obstrukcijas periodā, kad komūnisti bijuši sabiedrojušies ar nacistiem. Par labāko līdzekli pret komūnismu Huvers uzskatot stingru veca parauga amerikānismu un nemitīgu modrību. Turpretim nevēlama esot jebkāda rīcība, kas komūnistiem atļautu sevi nostādīt par mocekļiem. Viņš esot par nepiekāpīgu vajāšanu visur, kur komūnisti pārkāpj amerikāņu likumus.

Amerikāņu arodbiedrību organizācijas (ALF) prezidents Viljems Grīns kongresā enerģiski nostājies pret komūnistu partijas aizliegšanu. Grīna motivācija: tādā ceļā vienīgi panākšot to, ka komūnisti savu darbu turpināšot nelegāli un šāds aizliegums vienīgi sekmētu komūnisma izplatīšanos. Grīns sarunā ar Trumenu esot paskaidrojis, ka pasaules arodbiedrību savienību tieši kontrolējot komūnisti un ka šīs organizācijas delegācijas darbojoties komūnistu uzdevumā. Vienai šādai delegācijai ģenerālis Mekarturs liedzis iebraukšanu Japānā.

„New York Herald Tribune" apraksta ASV komūnistu partijas ģenerālsekretāra Eižena Denī nopratināšanu jau minētā kongresa komisijā. Denī komisijā ieradies pēc paša pieprasījuma, lai oponētu projektam par partijas slēgšanu. Denī, vīrs sārtiem vaigiem un glītām ūsiņām, komisijā ieradies ar sarkanu kakla saiti. Kad komisija prasīja, lai viņš min savus agrākos vārdus, Denī liedzās to darīt. Tad Denī nopratināšanu izbeidza, liekot viņam ierasties komisijā 9. aprīlī, bet Denī atteicās pieņemt paziņojumu, nomezdams to uz grīdas. Izcēlās lielāka kņada, un beidzot Denī policijas pavadībā izveda no zāles. Pēc komisijas rīcībā esošām ziņām, Denī dzimis Sitlā 1905. g., saucies Frensiss Eižens Veldrons, bet pēc tam lietojis kādus piecus citus pieņemtus vārdus.

NYHT, DENA

Dārzi bez zemes

Dārzi bez zemes — agrāk tas izklausītos tikpat absurdi, kā audzēt zivis bez ūdens. Bet šodien tā ir īstenība un bez zemes var izaudzēt vismaz dārzeņus, pie tam iegūstot 10 un pat 20 reizes lielākas ražas nekā parastā kārtā.

Hidroponika, augu audzēšana bez zemes, ir zinātne, kuŗai tagad jau 11 gadu pieredze. Tā sola apvērsumu ne vien dārzkopībā, bet arī vispār lauksaimniecībā. Doma izaudzēt dārzeņus ar ķīmisku šķīdinājumu palīdzību patiesībā nav jauna. Tā radusies jau pirms 50 gadiem, bet pirmos praktiskos mēģinājumus iesāka tikai 1936. g. Kalifornijas universitātes prof. V. F. Gerike.

Profesora kaimiņi ievēroja, ka viņš no dēļiem gatavo daudzas gaŗas, šauras tvertnes, kas ļoti atgādināja siles. Pēc pāris mēnešiem silēs, kur nebija zemes, bet tikai ūdens, bij izauguši milzīgi tomāti skaistiem, lieliem augļiem.

Brīnumam bija vienkāršs izskaidrojums. Ūdenī bija izšķīdinātas visas tās barības vielas, kādas augiem nepieciešamas: slāpeklis, fosfors, kalijs utt. Tvertnē virs ūdens bija nostiprināts stiepuļu siets, uz tā uzlikti kārtām salmi, zāģu skaidas, kūdra vai līdzīgs materiāls, kas uzsūc ūdeni. Šai paklājā, uzturot to pastāvīgi mitru, iesēja tomātu sēklas. Saknes nokļuva ķīmiski sagatavotā ūdenī. Tā kā ūdenī bija pareizā sastāvā izšķīdinātas visas stādiem nepieciešamās barības vielas, tās auga daudz ātrāk nekā zemē.

Kara laikā ķīmiski dārzi bija ierīkoti kailās, neauglīgās salās, vulkāniskos apgabalos un citās Dieva aizmirstās vietās, lai apgādātu karavīrus ar salātiem, spinātiem, zirņiem, gurķiem uc dārzeņiem. Zemes virskārtai te nebija nekādas nozīmes, ja tikai uz tās varēja novietot kaut vienu tvertni ar ūdeni. Filipīnās dārzeņus tādā veidā audzēja arī tādēļ, lai pasargātu cilvēkus no augsnē esošiem slimību dīgļiem. Sēklas un ķīmikālijas pieveda lidmašīnās. Ar labiem panākumiem audzēja tomātus, pupas, burkānus, gurķus un radīsus.

Azunzionas salu, pusceļā starp Dienvidameriku un Āfriku, amerikāņi kara laikā izmantoja pārtikas, lidmašīnu, municijas un citu kara materiālu transportam uz frontēm. Salā novietoto 2000 vīru lielo garnizonu un civilpersonas apgādāt ar svaigiem dārzeņiem būtu bijis ļoti grūti. Nebija arī ko domāt par dārzeņu izaudzēšanu parastā kārtā, jo sala ir kā milzīgs glazēts ķieģelis — kāda vulkāna izverdums okeana vidū — 88 kv. km liels ar lāvu un pelniem pārklāts masīvs. Tāpēc tur ierīkoja hidroponisku dārzu, kas aizņēma 2800 kv. m. Siles nebija koka, bet izcirstas klavā. Tās bija apmēram 130 mtr. gaŗas, 1 mtr. platas un 0,18 mtr. dziļas, iekšpusē pārklātas ar asfaltu, lai ūdens nesūktos caurī. Visā dārzā bija 25 siles — dobes, viena no otras atdalītas ar celiņu. Dobes bija ierīkotas viena par otru mazliet augstāk, tā lai ūdens varētu notecēt tuvākā, zemāk esošā dobē, līdz beidzot sasniegtu viszemāko dobi. Ūdeni ņēma no jūras, to iepriekš izdestilējot un savācot rezervuārā, kas bija ierīkots dārza tuvumā uz paaugstinājuma. Nō turienes ūdeni, apgādātu ar ātādiem vajadzīgajām barības vielām, novadīja pa caurulēm dārzā resp. silēs.

Kad dārzs tā bija ierīkots, trūka vēl tikai insektu, kas apputekšņotu ziedus. Šo problēmu atrisināja tādējādi, ka armija „mobilizēja" bites, kuŗas uz salu atveda lidmašīnās.

Pārsteidzoši panākumi bija arī Kalifornijas universitātes prof. Ernestam Brundinam. Viņš savā siltumnīcā ierīkoja rindu siļu un tur visu gadu audzēja dārzeņus. No ceturtdaļa hektara lielas platības viņš noņēma 83 t tomātu. Darbu viņš sāka rudenī un lielāko ražu ieguva ziemas vidū; pavasarī tā samazinājās un vasarā augiem iestājās atpūtas laiks.

Pašlaik hidroponikas lielā vērtība ir tā, ka var izaudzēt dārzeņus visos gada laikos. Var uzcelt siltumnīcas, piepildīt tās ar tvertnēm un novākt desmit un pat divdesmit kārtīgas ražas. Pēc hidroponikas metodes iespējams audzēt arī siltumnīcu puķes. Jāpiezīmē gan, ka siltumnīcu ierīkošanas pēc jaunās metodes prasa lielu kapitālu. Prof. Gerike domā, ka ar hidroponikas metodi tuksnešos var uzburt krāšņu veģetāciju. Lietus nebūtu svarīgs, vajadzīgs tikai pietiekami daudz ūdens. Tāpat bieži apdzīvotos apgabalos hidroponika virs zemes dārzos un uz māju jumtiem var atlikām ražot dārzeņus.

„The American Mercury"

Kā slēdza Vācijas-PSRS līgumu

Amerikāņu militārā tiesā drīzumā sāksies prāva pret Vācijas agrākiem vēstniekiem un ārlietu ministrijas sekretāriem. Apsūdzēto vidū ir arī Vācijas bijušais vēstnieks un ārzemju dienesta tiesību daļas vadītājs Dr. Fridrichs Gauss, viens no Lokarnas pakta un Vācijas — Padomju Savienības 1939. g. līguma galvenajiem autoriem. Kā „Echo der Woche" ziņo, Gauss intervijā AP žurnālistam starp citu pastāstījis:

„Tāpat kā Lokarnas pakts Veimāras republikas laikā, arī līguma noslēgšana ar Padomju Savienību 1939. g. augustā, Hitlera režīma laikā, radīja zināmu sasprindzinājumu. Īstenībā mēs uz Maskavu aizbraucām visai nesagatavoti. Man bija izstrādāts un paņemts līdz vienīgi neuzbrukšanas pakta uzmetums. Tikai Maskavā uzzināju, ka mūs sagaida daudz tālāki plāni. To man paziņoja pēc pirmās slēgtās Staļina un Ribentropa apspriedes. Tā sauktie slepenie protokoli, kuŗos norobežoja Vācijas un Krievijas ietekmes joslas Baltijas valstīs und Polijā, tika uzmesti „ad hoc" vienā vienīgā sēdē. Ribentrops toreiz paskaidroja, ka viņš dažiem noteikumiem par Baltijas valstīm bez sazināšanās ar Hitleru nevarot piekrist, kādēļ gribēja telefoniski ar viņu sarunāties, bet nedabūja savienojumu. Vakariņu laikā, kuŗās piedalījās arī Staļins un Molotovs, pieteica savienojumu no Berlīnes. Hitlers vēlējās runāt ar Ribentropu. Krievi pieklājīgi aizrādīja, ka Ribentrops varot iet atsevišķā istabā, bet Ribentrops šo piedāvājumu atraidīja un visiem par lielu izbrīnu Staļina un Molotova klātienē telefoniski sarunājās ar Hitleru. Aparātā vajadzēja būt kādam pastiprinātājam, jo es pavisam skaidri tālruni sadzirdēju Hitlera balsi. Ar šo diletantisko darījumu kārtošanu Ribentrops gribēja radīt iespaidu, ka viss norit īsti.

Padomju Savienības stāja bija ļoti loģiska. Krievi pilnīgi pareizi paredzēja, ka būs konflikts ar Poliju un tādēļ slēdza šo līgumu, lai teiktu Hitleram: līdz šejienei, bet ne tālāk! Par to, ka Vācija Polijas armiju sakaus, likās, krievi nešaubījās. Viņi tomēr neteica nevienu vārdu par to, kas kara gadījumā notiks un kuŗš varētu būt uzvarētājs."

M. L.

Burtu noslēpums

Visus radio aparātus Grieķijā vajadzēja apzīmogot vācu okupācijas laikā. Vācu iestādes uzticēja šo uzdevumu firmai „Radio Karajani", kas arī katram pieteiktam aparātam uzspieda zīmogu ar noslēpumainiem burtiem: „O. N. D. N. T. G." Neviens nesaprata, ko šie burti nozīmē. Arī vācieši apgalvoja, ka to nezinot, bet pietiekot ar to, ka zīmogs apliecina aparāta pieteikšanu. Tikai tagad, kā ziņo laikraksts „Vaterland", „Radio Karajani" darbinieki paskaidrojuši, ka burti nozīmē: Lai Dievs dod, ka šo zīmogu drīz varētu nodzēst.

Amija Vanderbilte

(Amy Vanderbilt)

Prezidenta namamāte

NESBITA KUNDZE VADĪJUSI BALTĀ NAMA SAIMNIECĪBU JAU RŪZVELTA LAIKĀ. TAGAD VIŅA IR ARI TRUMENU SAIMNIECĪBAS VADĪTĀJA

Henrieta Nesbita ir trešā sieviete, kas vada Baltā nama saimniecību tais trīsdesmit sešos gados, kopš šo amatu vairs nepilda vīrieši, bet sievietes. Viņa ieradās Baltā namā priekš 13 gadiem kopā ar Ruzveltu kundzi. Pirms tam viņa nebija profesionāla namamāte, bet vadīja maiņas veikalu Ruzveltu dzimtā pilsētā Springfildā Masačuzetes štatā.

Viņas saimniecības problēmas, kas aptver visus jautājumus no Baltā nama pagrabiem līdz bēniņu istabām, ir gluži tādas pašas, kā visu Amerikas namamāšu problēmas. Un tāpat kā citām namamātēm, Nesbita kundzei arī jāpieskaņo izdevumi budžetam, kas pēc Trumena ienākšanas Baltā namā pie tam vēl krietni sarucis. Jo prezidentam Trumenam nav blakus ienākumu, kādi bija Ruzveltam. Ruzvelts ik mēnešus piemaksāja Baltā nama mājsaimniecībai 2000 dolaru no saviem līdzekļiem, lai izlīdzinātu starpību starp tiem līdzekļiem, kādus šai saimniecībai piešķīra kongress, un tiem, kas bija vajadzīgi tādai saimniecībai, kādu Ruzvelts pats atzina par vajadzīgu. Kongress atzinis, ka Baltā nama mājsaimniecība nedrīkst izmaksāt vairāk nekā 30.000 dolaru gadā. No šiem līdzekļiem jāsedz prezidenta ceļojumu izdevumi un arī izdevumi par viesu uzņemšanu.

Viesu uzņemšanas izdevumos ieskaitīti arī oficiālie valsts banketi un rauti. Atsevišķu viesu paēdināšana tagad jāveic par līdzekļiem, kuŗus saimniecei nodod Trumena kundze. Mājsaimniecības kalpotāji saņem no valsts formas tērpus, bet par kalpotāju paēdināšanu jāgādā prezidentam pašam.

Nesbita kundze tāpēc prezidentiem mainoties izstrādājusi sīkus izdevumu aprēķinus. Viņa paskaidrojusi, ka tagad joprojām pacienājot viesus ar tādiem pašiem gardumiem kā Ruzvelta laikā, bet esot samazinājusi ēdienu skaitu. Taupības nolūkos viņa atlaidusi 18 savu darbinieku. Viņa joprojām pasniedz viesiem 2500 līdz 4000 ēdienu mēnesī.

Viesi šo taupību nemaz nemana, jo ietaupījumi paveikti tik neuzkrītoši, cik iespējams. Tā, piemēram, lieli ietaupījumi panākti ar to, ka daudzās pieņemšanās vairs pasniedz tikai tēju, bet ne vairs dārgos alkohola dzērienus un uzkožamos. Tējas cepumus agrāk vienmēr pasūtināja konditoriem. Tagad viņus cepj Baltā nama virtuvē. Cepēja ir Trumena kundzes vecā kalpone Vieta Grana, kas atbraukusi Trumeniem līdz no viņu mājas Misūri štatā.

Baltā nama saimniece pati liek grauzdēt virtuvē maizi. Tur lieto arī margarīnu. Nesbita kundzei ir tik pat grūti kā kuŗai katrai citai amerikāņu namamātei sadzīt pietiekami daudz cukura savai saimniecībai. Pēc iespējas viņa cenšas atvietot cukuru ar medu. Tā, piemēram, ceptus ābolus Baltā namā pasniedz ar vienu tējkaroti medus.

Kopš tā laika, kad pārtikas devas Vašingtonā ierobežotas, prezidenta namamāte samazinājusi pusdienās ēdienu skaitu no četri uz trim. Nesbita kundze svītrojusi no ēdienu sarakstiem zivs ēdienus, jo pašlaik ir pārāk grūti sadabūt vienlaicīgi ir zivis, ir gaļu. Tas notika jau Ruzveltu laikā. Trumenu ģimenei trešā ēdienā gatavo vai nu saldo, vai salātus. Ir salātus, ir saldo pasniedz tikai retos gadījumos, ja pusdienās piedalās viesi.

Trumenu ģimene, kas mūža lielo daļu nodzīvojusi vidējos rietumos, par zivīm daudz neinteresējas. Tikai retu reizi tiem iegaršojas cepts lasis. Nesbita kundze stāsta, ka ar Ruzveltiem bijis citādi. Kamēr ne prezidents Trumens, ne viņa kundze par ēdieniem daudz neraizējas un grib tikai, lai būtu paēduši, Ruzvelts bijis īsts gardēdis. Bieži pat gadījies, ka Ruzvelts aicinājis uz Balto namu pavārus no citurienes, lai tie sagatavotu kādu īpašu gardumu. Baltā nama pavāri par to apvainojušies.

Ēdienus Baltā namā pasniedz noteiktos laikos — astoņos no rīta, vienos un septiņos vakarā. Brokastis prezidenta ģimene ēd viena. Prezidents parasti ēd augļus vai dzer apelsīnu sulu, šķiņķi ar olu, ievārījumu, kafiju vai pienu. Bieži viņš izdzer trīs glāzes piena dienā. Ja Baltā namā atrodas viesi, kas tur pārnakšņojuši, tiem brokastis pasniedz viņu istabās. Ja tie ir angļi, tiem stundu pirms brokastīm ienes tēju.

Vissvarīgākie viesi, ko Nesbita kundze uzņēmusi Baltā namā, bija Anglijas karaļpāris. Savā laikā stāstīja, ka karaļpāris atvedis līdz traukus ar Londonas ūdeni, lai viņu tēja garšotu tāpat kā mājās. Bet Nesbita kundze paskaidrojusi, ka Baltais nams no savas puses jau laikus licis atvest Londonas ūdeni, jo Vašingtonas cietais, ar chloru piesātinātais ūdens nedod tējai labu garšu. Londonas ūdens nosūtīts uz Filadelfiju, kur amerikāņu ķīmiķi „konstruējuši" angļu ūdeni.

Kā visiem cilvēkiem, tā arī Trumeniem ir savi iecienīti un necienīti ēdieni. Nesbita kundze nedrīkst likt galdā sīpolus. Tāpat prezidenta ģimene negrib aizkart kāpostus vai plānas viras. Drusku nemierā Nesbita kundze ir ar to, ka Trumens ēd tik daudz svaigu sakņu un zaļumu. „Viņam nekas nekait, bet ārsti iedomājas, ka viņam jāēd tikai viegla, zaļa barība," viņa izteikusies.

Baltā nama virtuvei tagad nav vairs jāgatavo izbraukumu uzkožamie. Ruzvelts ļoti mīlēja izbraukumus un katrreiz ņēma līdz gardu uzkožamo saiņus.

Saimniecei nav jāvada virtuves darbi vien, bet jāgādā arī par kārtību visās telpās. Šis uzdevums tai gan daudz rūpju nesagādā, jo katram stāvam ir savs pārvaldnieks, kas tiek ar uzdevumiem galā diezgan patstāvīgi. Arī kara radītais veļas trūkums nav liels šķērslis, jo karam sākoties Nesbita kundze iepirkusi palagus ilgākam laikam.

„Liberty"

LIELO NOTIKUMU ĪSIKUMI

MASKAVAS KONFERENCES VĒROTĀJU ZIŅOJUMI PAR LIETĀM, KAS NAV NOTIKUŠAS PIE PAŠA KONFERENCES GALDA

Šī raksta nolūks nav ne vērtēt Maskavas konferenci, ne arī pamatīgi parādīt to, ko ārzemnieki Maskavā redzējuši ārpus konferences telpu sienām. Raksta nolūks ir tikai parādīt vienu otru kuriozu vai dīvainu konferences blakus parādību, kas varētu likties interesanta, bet neietilpst parastajos politiskajos ziņojumos par ārlietu ministru apspriedēm.

Jau pirms konferences angļu liberālais laikraksts „Manchester Guardian" rakstīja, ka Maskavas apspriedes labvēlīgi varētu iespaidot apstāklis, ka Kremlis atrodas „aiz stūra" un Molotovs nebūšot spiests saņemt direktīvas garās telefoniskās tālsarunās. Pēc konferences sākšanās „Daily Express" rakstīja, ka viens no iezīmīgākajiem konferences vaibstiem esot telefons, kas savieno Molotova istabu lidotāju klubā, kur apspriežas ministri, ar Kremli. Kamēr delegāti pie liela apaļa galda lemj par Vācijas likteni, Staļins sēdot pie tālruņa Kremlī un bez tam Molotova automobilis to varot sasniegt 10 minūtēs. Agrākās konferencēs pārējo valstu delegāti jau bijuši pieraduši, ka ilgi jāgaida Staļina atbildes ik reiz, kad padomju delegāti paskaidrojuši: „Mums šis jautājums jāpārbauda."

Tas pats „Daily Express" raksta, ka žurnālistus pārsteidzis apstāklis, ka, pretēji agrākiem gadiem, Maskavas iedzīvotāji drūzmējas un noskatās valstsvīros. Skolas zēni, mātes ar maziem bērniem, strādnieki ar darbā rīku somām un citi gaŗāmgājēji vēro, kā lidotāju kluba priekšā piebrauc automobiļi ar konferences dalībniekiem. „Ziņkārīgie draugi aplaudē Molotovam, kad tas ierodas melnā ādas kažokā un greznā Astrachaņas cepurē, bet drūmi klusē, kad piebrauc Bevins, kas savā tumši zilā mētelī izskatās pēc buržuja."

Diplomātisko ierašu un tērpu dažādību jau drīz pēc konferences sākuma raksturoja arī „Time". Maršalu Maskavas stacijā sagaidījis Andrejs Višinskis, tērpies tēraudpelēkā padomju diplomātu uniformā ar zvaigznēm, kas līdzīgas maršala nozīmēm. ASV ārlietu ministrs ieradās civilā mētelī un glītā platmalē. Kāds amerikāņu žurnālists teicis: „Lūk, divaini laiki — te civilists tērpies kā ģenerālis satiek ģenerāli, kas tērpies kā civilists."

Mikrofonā, kas jau bijis novietots uz stacijas perona, Maršals ierunājis īsu paziņojumu: „Šī ir mana pirmā īstenā satikšanās ar Krieviju un krievu tautu, atskaitot īsu laiciņu tālajā Jaltā." Amerikāņu žurnālists piezīmē: „Maršala zilās acis tad, kad viņš izteica vārdu „tālajā", samirkšķinājās, it kā ar šo vārdu būtu saprotams ne tikai Jaltas tālums laika un kilometru nozīmē, bet arī tas, cik tāls tagad kļuvis Jaltas noskaņojums."

Tai pašā laikrakstā lasām arī epizodi no kādas Maršala rīkotas preses konferences, kur viņam jautāts, vai viņš negribētu reformēt krievu darba parašas (krievu diplomāti parasti strādā vēlu naktī). Ministrs pasmējies un atteicis: „Man te jāveic laba tiesa svarīgu lietu un es nedomāju nopūlēties ar lietām, kas man nav nepieciešamas. Bez tam, krievi varētu protestēt pret vārdu — reformēt."

„Time" līdzstrādnieks no savas puses tomēr domā, ka krievi nav no reformām baidījušies. Vismaz iekārtojot konferences dalībnieku apmešanās vietas ne. Tā dienu pirms ministru ierašanās padomju gleznotājs Gerasimovs inspicējis viesiem domātās telpas un atradis, ka Francijas ārlietu ministram Bido iekārtotā istabā bijušas dažas padrūmas gleznas. Gerasimovs tūlīt norīkojis atvietot tās ar gaišākām un noteicis, ka istabā jānovieto vismaz viens akta gleznojums.

Pie faktiem, no kuriem ārvalstu pārstāvji Maskavā varētu mācīties, „Time" pieskaita krievu izturēšanos pret muhamedāņiem tais dienās, kad Tuvo austrumu problēma izvirzījās pasaules politikas degpunktā. Tipisks padomju propagandas paņēmiens esot bijis tas, ka Maskavā kādā mošejā noticis tūkstošu muhamedāņu aizlūgums. Maskavā esot redzams arī dīvains padomju ikonografijas paraugs — austrumu sega no Turkestanas padomju republikas galvaspilsētas, kuŗas vidū mākslīgi ieausts Marksa attēls.

„Daily Mail" līdzstrādnieks Aleksandrs Klifords rakstā par iespaidiem padomju galvaspilsētā pastāsta, ka viņu visvairāk interesējis jautājums, ko krievi domā par ārzemniekiem un citām zemēm. Viņš tiši centies veselu nedēļu nelasīt neko citu, ka tikai padomju laikrakstus, un atzīst, ka izjutis, cik „iespaidīgi ir vienveidotas preses veseŗa triecieni." Savā rakstā Klifords tad arī konstatē, ka krievu tauta skaidri redz savas valdības viedokli visos jautājumos un uzticas tam, kaut arī esot tiesa, ka padomju prese ievieto Bevina runas daudz pilnīgākā veidā nekā pašu angļu prese, kas no sava ministra runām iespiež tikai izvilkumus. Vācijas jautājumā padomju lasītājiem esot skaidrs, ka rietumu sabiedrotie cenšas pārvērst Vāciju par kapitālistisko varu piedēkli. Esot arī jādomā, ka galu galā caurmēra krievs par starptautiskām problēmām nemaz tik daudz nedomā. Krievija ir tik plaša, ārpasaule tik abstrakta un tāla. Esot tik maz izredžu jebkad turp nokļūt.

Jau pieminētais „Time" beidzot sniedz vēl vienu interesantu izgriezumu no tās padomju dzīves ainas, ko redzējuši konferences dalībnieki. Tā esot Staļina vēstule laikrakstam „Boļševik", kuŗā ģenerālisims vēršas pret pārspīlējumiem viņa godināšanā. Pārspīlējumi esot, ja viņu saucot par „Mūsu dzīves saule . . .", „Lielais visu uzvaru vadītājs, biedrs Staļins . . .", „Biedrs Staļins, visu mūsu uzvaru radītājs . . .", „Zinātnes korifejs . . .", „Lielākais mūsu laikmeta zinātnieks . . .", „Staļins — miljonu prāts un griba . . .", „Visdemokratiskākās konstitūcijas autors . . .", „Mūsu mīļotais tēvs, strādnieku šķiras drugs, gudrais vadonis Staļins...", „Vismīļotais padomju tautu skolotājs Josifs Staļins . . .", „Lielākais un visvairāk mīlētais vīrs, mūsu Staļins . . .", „Staļina ģenijs apgaismo mūsu ceļu, Staļins ir mūsu spēks, mūsu ticība, mūsu laime . . .". Staļins raksta, ka šādi izteicieni „griežot ausīs."

Beigās vēl sīks anekdots par sēžu gaitu, ko ziņo „New York Herald Tribune":

— 2. aprīļa sēdes laikā pēcpusdienā ārlietu ministri satrūkušies, jo telpu pieskanējis eksplozijas dārds.

„Man jāatvainojās par šiem trokšņiem," teicis padomju ārlietu ministrs Molotovs. „Mēs laužam ledu upē."

„Es gan iedomājos, ka tā mūsu saimniecisko lietu komisija otrā stāvā," atteicis Anglijas ārlietu ministrs Bevins. Lp.

Sieviete vada nemierniekus Formozas džungļos

„New York Herald Tribune" speciālkorespondents Rands ziņo, ka nemieri Formozā pret Ķīnas nacionālo valdību padarījuši revolūciju un dūmpju vēsturi bagātāku vēl ar vienu sievieti, kas uzņēmusies viņu vadīšanu kaujās. Tā ir 45 gadus vecā Hsi - Hsue - hunga. Viņas vārds tulkojumā: Paldies sarkanajam sniegam.

Tā ir nabadzīgas formoziešu ģimenes meita, kas bērnībā pārdota par verdzeni, bet drīz izmukusi un kļuvusi pārdevēja kādā pilsētā. Viņa apprecējusies, bet, kad vīrs pēc gada miris, devusies uz Ķīnas cietzemi, kļuvusi studente Šanghajas universitātē, kas kuomintanga sākuma laikos bijusi visai kreisa. Studijās viņa guvusi tik labas sekmes, ka tai piešķirta stipendija 3 gadu studijām Maskavā. Pēc tam viņa pastāvīgi ceļojusi pa Ķīnu, Japānu un Formozu, kamēr japāņi trīsdesmito gadu vidū apcietinājuši viņu kā komūnistu aģenti. No cietuma tā atbrīvota neilgi pirms kara beigām tāpēc, ka slimojusi ar tuberkulozi. Pēc kara beigām, kad varu Formoza pārņēmusi Ķīnas nacionālā valdība, Hsi-Hsue-hunga bijusi ļoti aktīva. Lai gan neesot noteiktu pierādījumu, nacionālie ķīnieši pārmet tai, ka viņa esot krievu aģente.

Kad pirms apmēram mēneša Formozā sākās nemieri un sacelšanās pret Čangkaišeka valdību, viņa bijusi viena no galvenām kustības vadītājām, bet, kad pēc valdības karaspēka izcelšanās salā nemiernieki atkāpušies kalnu džungļos, viņa kļuvusi arī kauju vadītāja. NYHT

Astronomiskā izstarošana.
„Richmond Times Dispatch"

Degols atgriežas politiskā skatuvē, prasa jaunu satversmi Francijai un rada satraukumu kreiso aprindās

Ģenerālis Degols, kas četrus mēnešus bija klusējis un atteicies no politiskas darbības, nesen laikā teicis divas runas, kas izraisījušas satraukumu visā Francijā. Viņš paziņojis, ka pastāvošā iekārta un pastāvošās partijas novedis Franciju neglābjamā krizē, prasījis satversmi, kas radītu stipru izpildvaru pēc ASV parauga un paceltos pāri politiskām partijām. Kreisās partijas apvaino Degolu par cīnīšanos pret republiku un tiekšanos sagrābt varu savās rokās.

Ģenerālis Degols pirmo reiz pieminējis Francijas tagadējās satversmes kļūmes un partiju politikas neveiksmi, runādams nelielā Normandijas pilsētiņā, kur atklāja piemineklī karavīriem. Runu noklausījās daudzi augstākie virsnieki un liels skaits kareivju, kā arī oficiāli valdības pārstāvji. Pēc tam, kā ziņo „New York Herald Tribune", Degolam bijusi saruna ar ministru prezidentu Ramadjē. Esot panākta vienošanās par to, ka ģenerālis nedrīkst sajaukt savas lomas — viņš nedrīkst vienā laikā runāt kā Francijas atbrīvošanas varonis un politiķis. Degols arī esot apsolījis, ka turpmāk par politiskiem jautājumiem runāšot tikai tais gadījumos, kur viņš noteikti būšot tikai „privātpersona". Pēc šīs sarunas valdība izdevusi oficiālu paziņojumu, ka valdības locekļi paši nepiedalīsies un neatļaus arī armijas pārstāvjiem piedalīties „politiskos sarīkojumos, kam nav noteikti oficiāls raksturs".

Drīz pēc tam — otrās Lieldienās — Degols teicis runu Strasburgā, kas DENAs - Reutera vērtējumā atklāj jaunu lappusi Francijas pēckara politikas vēsturē. Viņš noraidījis jaunajā satversmē pamatoto partiju sistēmu un paziņojis, ka centīsies izveidot jaunu politisku veidojumu, kas pārstāvēs visas partijas. Vissvarīgākais Francijas uzdevums ir nodrošināties pret ārējiem draudiem. „Mums jāveido jauna Eiropa, lai mēs blakus divām lielvalstīm — Padomju Savienībai un ASV — radītu līdzsvara elementu." Pēc viņa domām neviena no trim lielajām partijām — pat viņa agrākie draugi MRP — nespējot pareizi atrisināt tautas problēmas. Saimnieciskā krize vēršoties arvien smagāka, augstās iestādēs nemitas skandali, nacionālizācijas pasākumi sagādājuši strādniekiem tikai vilšanos. Kreiso pārmetumiem, ka viņš gribot vērsties pret republiku, Degols atbildējis, ka nodomātās reformas gribot izvest tikai republikānisku institūtu robežās. Viņš un viņa padomdevēji esot atzinuši, ka Francijai tuvākā nākotnē draud neatrisināma valdības krize.

Otru runu, kas bija daudz plašāka par pirmo, noklausījās milzīgs pulks sajūsminātu klausītāju. Taču arī šai runā Degols atteicās izklāstīt sava plāna sīkumus. Viņa padomdevēji tomēr pēc tam ziņojuši, ka tuvākā laikā paskaidrošot, kādā veidā „Francijas tautas apvienošanu" varēšot konkrētizēt.

Degola runas radījušas Francijā politiski sasprindzinātu stāvokli. „Daily Mail" Parīzes izdevums raksta, ka varot sagaidīt ātru Francijas sadalīšanos komūnistiskā un anti-komūnistiskā blokā. Komūnisti un sociālisti uzsākuši ļoti asu pretkampaņu, nosaucot Degola centienus par „sazvērestību pret republiku."

VAI JŪS VIŅU PAZĪSTAT?

Nē, šoreiz jūs kļūdījāties! Šo vīru sauc Františeks Holubs un pēc aroda viņš ir Prāgas vilcienu konduktors. Viņa lielā līdzība ar bēdīgi slaveno līdzinieku reiz pievīla pat pašu Gestapo un nabaga Holubam likā nodzīt ūsas. Tagad Gestapo laiki aizgājuši, un Holuba ūsas sen ataugušas. Liberty

Anglijai 72 milj. mārciņu zaudējumi

„Daily Mail" ziņo, ka ogļu un elektrības trūkums februārī sagādājis Anglijai 75 milj. mārciņu zaudējumu. Pēc valdības aprēķiniem rūpniecības zaudējumi vien sasniedzot 25 milj. mārciņu. Visvairāk cietusi motoru rūpniecība. Esot sagaidāms, ka eksporta iztrūkums nākošos mēnešos radīšot vēl vismaz 50 milj. zaudējumu. Bez tam katra diena, kad kavējas ražošana, apgrūtina Anglijas iespējas atgūt savu vietu pasaules tirdzniecībā. Jau tagad uz katru angļu auto, ko ieved Dienvidāfrikā, ieved četrus amerikāņu automobiļus. Vispār stāvoklis esot tāds, ka, preču trūkumam pieaugot, pavairojoties inflācijas briesmas. DM

BRIDŽS UN BEZBOLS KLOSTERI

Nav tādu ordeņa noteikumu, kas mūkiem aizliegtu bezbola spēli — vismaz Stentonas kapuciņu klosteri nē. Gan arī tur mūki valkā tradicionālos brūnos tērpus ar virves jostām, pēc priekšraksta audzē bārdas un pavada dienas lūgšanās, pārdomās un darbā, bet brīvajā laikā viņi drīkst sportot pēc sirds patikšanas, uzspēlēt bridžu un uzpīpot pa cigāram, jo Stentonas klosteris Virdžinijas štatā ir ļoti moderns klosteris, kur laukus apstrādā vismodernākajām mašīnām un drūmo, viduslaicīgu klostera ceļļu vietā ir gaišas un ērtas dzīvojamās telpas. Heute

KO PRASA no iecelotājiem AMERIKĀ?

MŪSU LĪDZSTRĀDNIEKA VĒSTULE NO ASV

Tiešais ierosinājums šai vēstulei ir ar lielu interesi gaidītā prezidenta Trumena runa. Visa Amerika to gaidīja ar aizturētu elpu, jo runai vajadzēja iezīmēt jaunu pagriezienu Amerikas ārpolitikā. Un jāatzīst arī, ka šis pagrieziens ir noticis, pie tam par 180°. Neviens arī nešaubās, ka kongress akceptēs Trumena priekšlikumu par 400 milj. dolaru kredita piešķiršanu Grieķijai un Turcijai. Bet tas tad īstenībā nozīmē cīņas pieteikumu komūnismam. Iekšpolitiskā ziņā šī cīņa pēc republikāņu uzvaras praktiski pastāvēja jau labu laiku. Piemēram, Mičiganas štata gubernātors Siglers pirms 2 nedēļām uzdeva savai štata policijai pārbaudīt slepenos komūnistu centrus Mičiganā, kādu bija vairāk kā 50. Veines universitātē nodibināto marksistu pulciņu likvidēja un rektoru atstādināja no amata. Arī laikrakstu tonis ar katru dienu pret komūnistiem kļūst skarbāks. „Detroit Times" nupat beidza iespiest speciālrakstu seriju par dienvidslavu DP likteni, kas atgriezušies savās mājās. Šajos rakstos tēlots vairāk kā 6000 cilvēku liktenis un tas klaji parādīts tāds, kā mēs to zinām no saviem senākajiem piedzīvojumiem.

Pirmie komentāri pēc Trumena runas ļoti bieži lietoja vārdu „karš". Lūk, dažu izcilu senātoru domas par patlabanējo situāciju. Senātors Virijs (Wherry): „Esmu pārliecināts, ka tas nozīmē iedarbīgu kara pieteikumu totālitārajām varām visā pasaulē." Senātors Ovens: „Šodien ir mirušas UN" Senātors Mičmers (Michemer): „Prezidenta vēstījums ir tikpat kā kara ekvivalents. Nu būtu darbs UN!" Senātors Lions (Eaton): „Mēs tagad atrodamies atbildīgas izvēles priekšā — proti, starp verdzību un brīvību, kā jaunas pasaules civilizācijas pamatu."

Bet atgriezīsimies ikdienā. Detroitā latviešu nav daudz un grūti pateikt viņu precīzo skaitu, jo jaunā paaudze latviešu valodu vairs nerunā. Liekas tomēr, ka kādus 100 latviešus saskaitīt varēs. Pirms 17 gadiem še tautieši pat nodibinājuši savu Sabiedrisko biedrību, lai tajā satiekoties, neaizmirstu tēvu valodu un attīstītu kultūrālu pašdarbību. Bet biedrībā iespiedušies vairāki komūnistiski noskaņoti tautieši, kas pratuši biedrības vadību pārņemt savos grožos. Pārējie latvieši tad no biedrības atrāvušies un nupat notikušajā biedrības gada sapulcē piedalījās vairs tikai 14 biedri.

Lielākā daļa latviešu šeit ieradušies pēc 1905 g. un gandrīz visi pierādījuši, ka latvietis var pastāvēt visgrūtākajos apstākļos. Ar nemitīgu darbu un izturību šie tautieši tikuši ja ne pie bagātības, tad tomēr pie savas mājas, auto un noguldījumiem bankās. Lielāko tiesu visi strādā par amatniekiem — speciālistiem.

Gandrīz visi latvieši še apgalvo to pašu: — pirmie divi gadi ir grūti, kas tiem tiek pāri, var uzelpot. Galvenās grūtības sagādā valoda. Ir ļoti laba tā angļu valoda, ko mācāmies skolā, kursos un no grāmatām, bet, atbraucot šeit, jāatzīstas ka tā ir tikai pamats. Tikai praktiskajā dzīvē, ikdienas sarunās iespējams īsti piesavināties amerikāņu angļu valodas savādības. Tas nav izdarāms ne vienā nedēļā, ne arī vienā mēnesī.

Gribu vēl vērst mūsu tautiešu uzmanību uz vienu ļoti svarīgu apstākli, proti, attiecībā uz izglītību. Vispārējā izglītība Amerikā ir nulle! Speciālizējaties! Jo šaurāka būs šī nozare un jo pamatīgāk jūs to pārzināsiet, jo vieglāk būs tikt pāri pirmajām klintīm. Pat valodas grūtības tad būs pieciešamas daudz vieglāk. „Experience" — pieredze ir tas, ko še prasa katrs darba devējs. Jūs varēsiet uzrādīt visskaistākos skolu diplomus, bet ja jums nebūs pieredzes praktiskā darbā, tad diploms neko nepalīdzēs. Pie tam normāla parādība še ir tā, ka labs amatnieks nopelna vismaz 2 reizes vairāk par biroja darbinieku.

Detroitā, 1947. g. martā.

V. Pormanis

Aicinājums

Bēgļu dzīves archīvs vāc materiālus par latviešu stāvokli Vācijā, sākot ar evakuēto ierašanos Vācijā līdz pamiera noslēgšanai. Archīvu sevišķi interesē ziņas par caurlaides nometnēm (Dancigā, Štutgartē, Šneidemīlē, Špellenē, Ausigā, Drezdenē, Dachavā uc) un darba vietu nometnēm (atsevišķu fabriku un uzņēmumu nometnes, vispārējas ārzemju strādnieku nometnes). Tāpat archīvs lūdz iesūtīt ziņas un materiālus par privātās mītnēs izvietoto stāvokli. Iesūtamās ziņās archīvs lūdz atzīmēt: tautiešu aptuveno skaitu rakstītāja nometnē vai novadā, atzīmējot laiku, uz kuru dati attiecas, nāves gadījumu skaits, vai tautieši atzīst par Latvijas pavalstniekiem, kādi personības dokumenti tiem izsniegti, kādos darbos iesaistīti (darba apstākļi, algas, etc.), kādi pārtikas, telpu un sanitārie apstākļi, izglītības un kultūras aprūpība, vispārējā izturēšanās. Materiāli iesūtāmi: Latviešu bēgļu dzīves archīvam (21a) Detmold, Wittje Strasse 8.

Molotova atbildes 10 jautājumiem par Vāciju un Griekiju

Maskavas radiofonā 4. aprīlī nolasītas Molotova atbildes uz amerikāņu korespondenta Stīla rakstiski iesniegtiem jautājumiem. Jautājumi un atbildes bijušas šādas:

1. Vai domājat, ka amerikāņu priekšlikumi Vācijas politiskai izveidošanai varētu izraisīt šīs valsts saskaldīšanos?

Atbilde: Tādas briesmas pastāv.

2. Kādas sekas būtu šāda lēmuma pieņemšanai?

Atbilde: Sekas dotu vācu militāristiem un revanša domas piekritējiem iespēju pašiem pārņemt vācu vienotības lietu savās rokās, kā tas, piemēram, notika Bismarka laikā.

3. Vai domājat, ka ir iespējams kompromiss starp krievu priekšlikumu radīt valstu apvienību?

Atbilde: Es šādu iespēju neuzskatu par neiespējamu, ja mēs varētu vienoties par to, ka šo jautājumu tautas nobalsošanā ļauj izšķirt vācu tautai pašai.

4. Vai tad, ja Vācija maksātu 10 miljardu dolaru reparācijas, ar to pietiktu vācu iebrucēju nodarītā posta ievērojamākas daļas segšanai?

Atbilde: Padomju Savienībai tas, protams, būtu ļoti maz; no otras puses, tas būtu zināms gandarījums krievu tautai.

5. Vai reparāciju jautājums ir pirmām kārtām saimnieciska vai morāliska problēma?

Atbilde: Problēma no abiem viedokļiem vienlīdz svarīga.

6. Kas līdz šim saņēmis lielāko tiesu no reparācijām: Anglija, ASV vai Padomju Savienība?

Atbilde: Padomju Savienība neapšaubāmi saņēmusi ievērojami daudz mazāk nekā viņas sabiedrotie.

7. Kādā veidā Vācijas miera laika produkciju varētu tiktāl kāpināt, lai tā spētu dot reparācijas no tekošās produkcijas?

Atbilde: Ar zināmu miera laika rūpniecības kvošu paaugstināšanu tā, lai daļu saražoto metallu, ogļu utt varētu izmantot reparāciju maksājumiem tām zemēm, kas cietušas zaudējumus.

8. Kā var atjaunot demokratiju Griekijā?

Atbilde: Labākais ceļš ir noraidīt ārvalstu iejaukšanos tās iekšējās lietās.

9. Vai pēc jūsu domām prezidenta Trumena ierosinātais politiskais kurss pret Griekiju atjaunos tur demokratiju?

Atbilde: Es — tāpat kā daudzi citi — par to stipri šaubos.

10. Vai domājat, ka Maskavas konference kalpojusi derīgam nolūkam un dos konkrētus panākumus?

Atbilde: Ir vēlams, lai tā izvērstos par iespējami labāko mūsu kopīgai lietai. Tas tomēr neatkarājas no padomju delegācijas vien, kas katrā ziņā darīs visu, kas tās spēkos, lai panāktu labvēlīgu iznākumu.

Pēc „Neue Zeitung" ziņām, amerikāņu radio sabiedrības „Columbia Broadcasting System" pārstāvis raidījumā no Maskavas paskaidrojis, ka Stīla jautājumi un Molotova atbildes pirms publicēšanas iesniegtas ģenerālisimam Staļinam. „NZ"

Atklājumi par UN komisiju Griekijā

Pazīstamais „New York Herald Tribune" speciālists Tuvo austrumu jautājumos Džozefs Alsops, rakstot par karstajām debatēm, ko izraisījis jautājums, vai ASV vajadzētu pieņemt prezidenta Trumena priekšlikumu palīdzēt Griekijai un Turcijai tieši vai arī prasīt, lai palīdzību sniedz UN, ziņo, ka UN ģenerālsekretārs Trigve Lī publiski vērsies pret Trumena priekšlikumiem, bet vēl jo vairāk privātās sarunās indiskrētā kārtā kritizējis ASV valdības rīcību, kas it kā apdraudot UN.

Alsops, kas pazīstams kā noteiktsTrumena Tuvo austrumu programmas aizstāvis un vēl neilgi pirms Trumena priekšlikuma sniedza sensācionālu, arī mūsu lasītājiem pa daļai atreferētu rakstu seriju par apstākļiem Turcijā, jautā, vai gadījumā, ja Trigve Lī tik cītīgi meklē skabargas citu acīs, nebūtu pareizi palūkoties arī pēc skabargām UN ģenerālsekretāra acīs. Pagājušā ziemā pēc lielām pūlēm izdevies pārliecināt padomju pārstāvi Drošības padomē, ka jānosūta izmeklēšanas komisija Griekijas pilsoņu kara novērošanai. Lī uzdevums bijis sastādīt šīs komisijas tehnisko sekretariātu. Par sekretariāta šefu Lī izraudzījis kādu norvēģu pulkvedi Lundu, paša Lī draugu, par kuru daudzi kompetenti vērotāji domājot, ka tam labas attiecības arī ar padomju pārstāvjiem. Lundam par palīgu norīkots kāds polis, par kura simpatijām esot bijis vēl mazāk šaubu. Preses lietu kārtošana uzticēta kādam kanādietim, kam vai nu tādas pašas simpatijas, vai arī trūkstot jebkādas kompetences jautājumu izšķiršanai.

Tūlīt pēc ierašanās Atēnās, — tālāk raksta Alsops, komisija sašķēlusies divi daļās. Viena daļa spējīgā ASV pārstāvja Etridža vadībā pastāvējusi uz to, ka komisijai jāveic tie uzdevumi, ko tai devusi Drošības padome, — t. i., novērot pilsoņu karu un it īpaši censties izšķirt jautājumu, vai pilsoņu karu atbalsta Griekijas kaimiņvalstis, kas atrodas padomju iespaidā, vai nē. Otru pusi vadījis padomju pārstāvis Lavrišev, kas apgalvojis, ka komisijas uzdevums esot palikt Atēnās un uzraudzīt griekų tiesu darbību un revidēt spriedumus pret dažiem notiesātiem partizānu vadoņiem. Techniskā sekretariāta izturēšanās šī amerikāņu un padomju pārstāvju domstarpību laikā nekādā gadījumā neesot bijusi tāda, kādu varētu sagaidīt no bezpartējiska, techniska darbinieku štata. Lai atbalstītu Lavriševu, nobēdzināti dokumenti, grozīti vēstuļu datumi. Šis periods esot sasniedzis fantastisku kulmināciju, kad vienkāršais, sirsnīgais angļu arodbiedrību pārstāvis Vindls kādu nakti pamodies un ieraudzījis kādu stāvu, kas pa pusei jau bijis ierāpies pa viņa logu. Kāpējs esot bijis pulkveža Lunda poļu tautības palīgs, kas ieradies tādās darīšanās, kuras toreizējos apstākļos patiešām bijis grūti izskaidrot.

Bet, — saka Alsops, svarīgākā mācība no visa šī gadījuma nav vis sekretariāta veiksme vai neveiksme, bet gan tas, ka šis epizods rāda, cik grūti UN organizācijām gūt panākumus svarīgos starptautiskos jautājumos, kamēr pastāv nesaskaņas starp lielvalstīm. NYHT

Monarchijas atjaunošanu Spānijā uzskata par Franko manevru

Ģenerāļa Franko izsludinātais likums par monarchijas atjaunošanu Spānijā un troņa mantošanas secību radis nelabvēlīgas atbalsis ārzemēs un arī pašu spāņu republikāņu un pat monarchistu aprindās. Kā BBC ziņo, troņa pretendents Dons Huans manifestā paziņojis spāņu tautai, ka Franko nav bijušas tiesības Spāniju proklamēt par monarchiju. Dons Huans cīnīšoties pret Franko tieksmēm tikt uz Spānijas troņa. Ar to, ka viņš izsludinājis sevi uz visu mūžu par Spānijas pavaldoni, Franko centies nodrošināt savas diktātūras pastāvēšanu. Reuters ziņo, ka Dons Huans par Franko nodomiem uzzinājis tikai dažas stundas pirms likuma publicēšanas.

Spāņu republikāņu valdības galva Lopiss Londonā intervijā UP pārstāvim izteicies, ka Spānijas problēmu var nokārtot vienīgi republikas atjaunošana, un mudinājis Angliju un ASV likvidēt fašisma un nacisma „pēdējo bastionu". Spāņu cilvēka tiesību līgas ģenerālsekretārs Olmo INS pārstāvim paskaidrojis, ka līga pretosies monarchijas atjaunošanai Spānijā, kas notikusi bez tautas domu uzklausīšanas tautas nobalsošanā.

Arī Anglijā reakcija uz pārmaiņām Spānijā pa lielākai tiesai negātīva. „New York Herald Tribune" raksta, ka Anglija no vienas puses apmierināta par to, ka Franko sāk apsvērt brīdi, kad viņa varai pienāktu gals, bet no otras puses jaunais likums šķiet rūpīgi izplānots tā, ka ikkurš Franko pēcnieks „kaudiļo" amatā tomēr sekos paša Franko politikai. Ārlietu ministrijas pārstāvis paskaidrojis, ka Anglija monarchijas atjaunošanu būtu apsveikusi vienīgi gadījumā, ja tā nozīmētu Franko režīma galu. Holandiešu prese rakstiem par notikumiem Spānijā liek virsrakstus „Franko aprīļa joks".

DENA, NYHT, BBC

Arī pārvietotas personas

Karaļi trimdā dažkārt mēdzot justies labi, jo tie atbrīvoti no pienākumiem un rūpēm. Karalis Juda no Bikini salas tomēr jūtas slikti un nemitas lūgt amerikāņus, lai laiž viņu un viņa pāvalstniekus atpakaļ uz mājām. Varbūt, ka tas izskaidrojams taisni ar to, ka viņš bijis spiests pārvietoties kopā ar visu savu tautu — 164 iedzīvotājiem.

Kādā jaukā dienā pie viņa ieradās amerikāņi un teica, ka visiem saliniekiem jābrauc prom, jo Bikini līcī nometīšot kādu lietu, kas taisīs skaļu blīkšķi. Jaunu dzīves vietu viņiem ierādīja Rongerikas salā, kur karalim Judam jau bija iekārtota skaista būda zem skaistām kokosriekstu palmām.

Juda tomēr jaunajā būdā nejūtas labi. Viņš žēlojas, ka Bikini līcī esot bijis daudz vairāk zivju nekā jaunajā vietā. Un kaut arī amerikāņi skaidro, ka pēc lielā sprādziena tik daudz zivju vairs nebūšot, viņš un viņa ļaudis grib par katru cenu tikt atpakaļ uz Bikini. Šis tomēr izrādījies gadījums, kad amerikāņi noteikti nolieguši šīm pārvietotām personām repatriētties.

Lp.

DAŽOS VĀRDOS

Telegrafa un telefona satiksme ar ASV arī civiliedzīvotājiem amerikāņu un angļu okupācijas joslās atklāta kopš 1. aprīļa. „American Express Companie" paziņojusi, ka tagad var pārvest DP vai vācu izceļotāju mantas uz ASV. Personas, kas ieguvušas iecelošanas vīzas, var nodot pārsūtīšanai mantas neierobežotā vairumā. Ziņas sniedz sabiedrības kantoris Minchenē, Brienner Str. 8.

ASV iedzīvotāju skaits kopš 1940. gada pavairojies par 10 milj. un tagad ir 141.288.693.

Randolfs Čerčils, bijušā Anglijas premjēra dēls, atsaucis piekrišanu piedalīties kādas amerikāņu radio sabiedrības raidījumos, jo tajos piedalās arī bijušais Amerikas komūnistu vadonis Irls Brovders.

Autorūpnieks Henrijs Fords miris Detroitā 8. aprīlī.

Vinstons Čerčils piedalījies vakarā, kas rīkots padomju vēstniecībā Londonā par godu PSRS Augstākās padomes deputātiem, kuŗi viesojas Anglijā. „Daily Mail" ziņo, ka Čerčila uzņemšana bijusi sevišķi sirsnīga, visi padomju deputāti centušies spiest viņam roku, un pats Čerčils nemitīgi staigājis, sarunādamies ar tiem un uzsaukdams tostus.

Daudzo viltoto pārtikas kartiņu dēļ angļu joslā, nolemts rietumu joslu pārtikas **kartītes vācu civiliedzīvotājiem turpmāk iespiest uz** speciāla ūdenszīmju papīra, kādu parasti lieto naudas zīmēm. Reuters ziņo, ka angļu joslā viltoto kartiņu dēļ pēdējā laikā nelietīgi zaudētas daudzas tonnas pārtikas. Lielākās pilsētās pārtikas kartītes piedāvātas pat uz ielām par apmēram 400 markām gabalā.

Obligātā kara dienesta ilgums Anglijā saīsināts no 18 uz 12 mēnešiem.

Pašvaldību vēlēšanās Čīlē komūnisti palielinājuši deputātu skaitu no 65 uz 122.

Maršals Budjonijs iecelts par Padomju **Savienības** lauksaimniecības ministrijas **zirgu audzēšanas** biroja priekšnieku.

Padomju Savienībā atzieigtas jauktas laulības, kā ziņo „Daily Mail". Augstākās padomes dekrēts noliedzis padomju pilsoņiem precēt citu valstu pavalstniekus. Laikraksts piezīmē, ka kara laikā ar angļiem apprecējušās 27 padomju sievietes. Tikai 12 no tām, pēc audiences pie Staļina, saņēmušas atļauju izbraukt pie saviem vīriem. Pārējām atļaujas vēl nav dotas.

Lidmašīna pārvedusi cilvēka aci no Sanfranciskas līdz Nujorkai, lai tā laikus nonāktu operācijas zālē un glābtu kāda cilvēka redzi.

Sludinājums

PAZIŅOJUMS

Man kļuvis zināms, ka apgāds „Latvis" Veidenē izdevis un izplata mana vīra Viļa Plūdoņa **„MAZĀ ANDUĻA PIRMĀS BĒRNĪBAS ATMIŅAS".**

Tā kā šīs grāmatas izdošanas tiesības esmu nodevusi citam apgādam un apgāds „Latvis" savu izdevumu izplata, nenokārtodams autora honorāra saistības, līdz šī jautājuma noskaidrošanai lūdzu grāmatu atkalpārdevējus par pieminēto izdevumu ieņemto naudu aizturēt.

1947. g. 9. aprīlī.

Viļa Plūdoņa likumīgo mantinieku vārdā

Elfrīda Plūdons,

Lettenlager Kleinkötz bei Günzburg (13b).

Ko Griekijai dos jaunais karalis?

1. aprīlī miris Griekijas karalis Georgs 2. Sešas stundas vēlāk par viņa pēcteci Griekijas troni izsludināts viņa brālis kronprincis Pauls.

Karalis Georgs miris pilnīgi negaidīti. Priekšpusdienu viņš pavadījis savā oficiālā kabinetā, kā parasti, kopā ar izglītības ministru. Tad, juzdamies mazliet nelabi, palūdzis glāzi ūdens, devies uz savu guļamistabu un atgūlies. Vēlāk karaļa adjutants atklājis, ka valdnieks zaudējis samaņu, bet izsaukta ārsts varējis vienīgi konstatēt nāvi sirdstriekas dēļ. Karaļa pēdējie vārdi esot bijuši: „Mīļie Griekijiet!"

Tā ka karalim Georgam nebija bērnu, **ministru** kabinets par valdnieku izsludināja viņa brāli Pauli.

Jaunais karalis esot liela auguma, dzīvāks un jautrāks par mazrunīgo nelaiķi. Vairāki laikraksti izteikuši domas, ka viņš arī valsts lietu kārtošanā varētu būt enerģiskāks. Kara laikā kronprincis Pauls bija griekų armijas ģenerālmajors un lielāko tiesu uzturējies Kairā un Dienvidāfrikā. Pirms kara viņš bijis ļoti pazīstams Londonas sabiedrībā. Viņš bijis uzņēmīgs sportists — automobilists, burātājs un lidotājs. Tad, kad Griekijas karalnams bija trimdā, viņš pat vairākkārt slepeni apmeklējis savu zemi. Viņš 1930. g. uzaudzinājis bārdu, lai kļūtu nepazīstams, un būru laivā braukājis pa Egeja jūru, bieži izkāpdams malā gan salās, gan mazos līčos, lai sarunātos ar ļaudīm un personīgi izzinātu viņu noskaņojumu.

Mirušais karalis Georgs bijis vienīgais Eiropas valdnieks, kas bijis karalis tai pašā zemē pa trīs lāgi. Pirmo reiz viņš valdījis tikai 14 mēnešus, otrreiz 6 gadus, trešo un pēdējo reizi 7 mēnešus.

„Daily Mail" karaļa nekrologā raksta, ka neesot brīnums, ja šis karalis kādreiz iesaucies: „Būt par karali ir sasodīts uzdevums! Tīciet man, es esmu to izmēģinājis."

Viņš pirmo reiz ieguva troni pēc vectēva nāves 1924. gadā. Pirms tam viņš ar savu sievu — Rumānijas princesi un daudzinātā karaļa Karola māsu dzīvoja Bukarestā. Kādu rītu tuvinieki atklāja, ka kronprincis pazudis. Iztaujājot apkalpotājus, noskaidroja, ka viņš piecos rītā atstājis māju, lai dotos uz Griekiju un kļūtu karalis. Bet kalpotājiem viņš pateicis, ka „tāpēc negribētos citus modināt." Jau četrpadsmit mēnešus vēlāk tomēr Griekiju izsludināja par republiku un Georgam pirmo reizi bija jādodas trimdā. 11 gadus viņš nodzīvoja Brauna viesnīcā Londonā, un karaliene Elizabete šai laikā no viņa šķīrās, jo negribēja samierināties ar vārdiņu „eks-" sava titula priekšā.

1935. gadā Griekijas kara ministrs ģen. Kondiliss izsludināja sevi par pavaldoni un sarīkoja tautas nobalsošanu, kuŗā 97,5 proc. vēlētāju izteicās par monarchijas atjaunošanu. Georgs aizsūtīja telegrammu, lai neizdodot līdzekļus viņa sagaidīšanai, un atgriezās Griekijā, lai pēc pāris mēnešiem sarīkotu brīvas parlamenta vēlēšanas, kuŗās noteiktu vairākumu ieguva — republikāņi.

Oficiāli karalis politikā neiejaucās, bet sešu mēnešu laikā no armijas bija atlaisti visi republikāniski noskaņotie virsnieki, un ģenerālis Metaksas ar militāru puču gāzis liberālo valdību un pats kļuvis diktātors. Metaksas bija arī Georga ministru prezidents, kad Musolini uzbruka Griekijai, kas varonīgi aizstāvējās, kamēr to pieveica Hitlera dūre. Tad Georgs otram lāgam devās trimdā un atgiezās savā zemē tikai pagājušā septembrī.

Jaunais Griekijas karalis Pauls 1. pēc uzkāpšanas troni vispirms noraidījis formālo ministru kabineta demisiju. Pēc „New York Herald Tribune" speciālkorespondenta ziņām, galma aprindām tūlīt bijis skaidrs, ka nekādas pārmaiņas Griekijas politikā nav gaidāmas. Karalis Pauls nesen personīgi bijis partizānu kauju apgabalos, un jādomā, ka viņš veicinās „dinamisku politiku" pret nemiernieķiem.

ASV izvāc karaspēku no Ķīnas

ASV ārlietu ministrs Maršals pirms Lieldienām paziņojis padomju **ārlietu ministram** Molotovam, ka **ASV izvāc savus spēkus** no Ķīnas „tik ātri, cik to pieļauj kuģu telpa." Pēc Ķīnas valdības pieprasījuma **Ķīnā paliks 6180 amerikāņu karavīri.**

Ziņojums nosūtīts Molotovam un **Bevinam saskaņā ar agrāk panākto vienošanos, ka ārlietu ministri Maskavā neapspriedīs Ķīnas jautājumu tieši, kā to vēlējās** Padomju Savienība, **bet apmainīsies rakstītiem ziņojumiem.**

„New York Herald Tribune" tomēr ziņo, ka līdz norunātajam termiņam informācijas apmaiņai Molotovs savu ziņojumu nebija piesūtījis. Bevins jau dažas dienas iepriekš ar vēstuli pažiņojis Maršalam, ka Lielbritānijai Ķīnas jautājumā nekas īpašs nav ziņojams.

Maršals savam ziņojumam pievienojis vēl vēstuli Molotovam, kuŗā paskaidro, ka amerikāņu **karaspēks Ķīnā līdz šim nodarbojies ar sagūstīto japāņu repatriēšanu. Viņam tomēr neesot nekādu ziņu par tiem 700.000 japāņu karavīriem, ko krievi sagūstījuši Mandžūrijā.**

„Daily Mail" ziņo, ka pēc Ķīnas laikrakstu ziņām ķiniešu komūnisti aprīļa pirmajā nedēļā uzsākuši jaunu pārsteiguma ofensīvu pret Cangkaišeka spēkiem. Ap 50.000 komūnistu, uzbrūkot no ziemeļiem, tuvojoties Honanas galvaspilsētai, kamēr 120.000 saistot valdības karaspēku citā sektorā.

Nacionālās valdības līdmašīnas uzbrukušas kādai komūnistu okupētai ostai un apšaudījušas arī UNRRAs kuģi, kas ieradies tur ar aprūpes materiāliem. Uzbrukumi UNRRAs kuģiem notikuši arī agrāk, lai gan komūnisti apgalvo, ka nacionālā valdība apsolījusi netraucēt UNRRAs mantu izkraušanu. UNRRA iesniegusi asu protestu un pārmet Cangkaišeka valdībai, ka tā vispār paturējusi sev 98 proc. visu UNRRAs mantu, lai gan komūnistu okupētos apgabalos dzīvo trešā daļa visu Ķīnas iedzīvotāju. DENA, NYHT

Bijušais ASV vēstnieks par saviem pieredzējumiem Polijā

Artūrs Bliss Lēns, kas nesen atteicās no ASV vēstnieka posteņa Polijā, paskaidrojis preses pārstāvjiem, ka uzskata stāvokli Polijā par „bīstamu", kaut arī briesmas varētu novērst, ja Padomju Savienība to vēlētos.

Lēns uzsvēris, ka runā kā privātpersona un nekādā ziņā nepauž ASV valdības domas. Viņš gribot par apstākļiem Polijā runāt un rakstīt, jo uzskatot to par daudz svarīgāku uzdevumu nekā vispār to mēdz pieņemt. Viņš katēgoriski noliedza baumas, ka esot atkāpies no posteņa nesaskaņu dēļ ar prezidentu Trumenu.

Savus pieredzējumus bijušais vēstnieks iedala šādos pamatvērojumos: 1. Viņš uzskatot Poliju par Padomju Savienības vasaļvalsti, kaut arī nevar pateikt, vai Polijas valdības politiku Maskava diktē tieši vai netieši. 2. Polijai vajadzētu liegt jebkādu palīdzību, kamēr tā nepierādīšot apņemšanos izpildīt savus starptautiskos pienākumus; vienīgais izņēmums varētu būt pārtikas sūtīšana tai gadījumā, ja Polijai draudētu bads. 3. Preses brīvības Polijā neesot. Jebkuŗu ASV prezidenta vai ārlietu ministra kritisku piezīmi laikrakstos svītrojot. 4. Polijas iedzīvotājos, no kuŗiem 95 proc. esot katoļu, komūnisms radot nemieru. 5. Tām aprindām, kam pieder valsts vara, neesot vairāk kā apm. 10 proc. politiskā atbalsta. 6. ASV vajadzētu turpināt uzturēt diplomātiskās attiecības ar Poliju, lai uzzinātu, kas tur notiek, un lai parādītu poļu tautai, ka ASV jūt pret to vislielāko draudzību. 7. Poļu tautas sacelšanās pret valdību izraisītu „vislielāko postu, kāds varētu poļu tautu piemeklēt."

DENA

Jauns denuncēšanas paņēmiens Bavārijā

AP ziņo, kā vācieši, kam naids uz kaimiņiem, atklājuši jaunu atriebības veidu. Pasta cenzūras ierēdņi konstatējuši, ka arvien plašākā mērā Bavārijā vācieši raksta „draugiem" vēstules un sūta tās parastā pasta ceļā. Vēstulē, starp citu, ieraksta: „Bija liels prieks atkal saņemt no Tevis vēstuli. Tik sen nebiju sarakstījies ar kādu no vecajiem draugiem, kas visi kopā bijām SS." Vēstules paraksts un nosūtītāja adrese, protams, viltota. Bet cenzūras ierēdņi šādas vēstules nodod policijai.

Aģentūra piebilst, ka šāda veida denuncijas Bavārijā izvērtušās tik plašas, ka attiecīgām iestādēm visu gadījumu izmeklēšanu sagādā nopietnas rūpes. Vēstules tomēr nevarot neievērot, jo, — kā lai iepriekš pasaka, kuŗa ista, kuŗa nē. NYHT

Alfrēds Bērziņš — sporta vadītājs

LCK pēdējā sēdē par savu pārstāvi Latviešu sporta un fiziskās audzināšanas padomē izraudzīja līdzšinējo sporta vadītāju Alfrēdu Bērziņu. Pēc LSFAP statūtiem viņš tagad ir padomes priekšsēdis.

Kārļa Upenieka piemiņai

Latviešu izcilā futbola trenera Kārļa Upenieka kapu zina tikai trīs latviešu sportisti — Ludmilla Novicka, Aleksandrs Celms un Jānis Vesmanis. Tā bija klusa apbedīšana, kas notika 1945. g. 14. martā Gistrovā, Meklenburgā. Kārlis Upenieks pēc grūtas slimības mira 12. aprilī priekš 2 gadiem. Savas pēdējās dienas viņš pavadīja slimnīcā gluži viens, svešu ļaužu vidū. Gadījās, ka pieminētie trīs sportisti paspēja Upenieku atdot svešai zemei. Latviešu sporta treneru saimē nelaikis bija jaunākais, bet viens no visspilgtākajiem reprezentantiem, kas aizgāja mūža mierā, nepaspēdams reālizēt lielos savus nodomus Latvijas futbola izveidošanai. Kārlim Upeniekam dzīvē un sporta laukumā bija tikai draugi. Viņa piemiņa to vidū paliks neizdzēšama. Šm.

VAI „gaismas kalnā" var nokļūt TIKAI PA VIENU CEĻU?

PIEZĪMES PIE PROF. P. STARCA RAKSTA

Prof. Dr. P. Starca 292 rindas „Latvijas" 2. apr. n-rā nav bez pretrunām. Taču visvairāk jānožēlo, ka autors neskopojas arī ar apvainojumiem. Ja kāds domā citādi, tad tās ir „tīrās pasakas", labi sportisti nav nekas cits, kā „mūsdienu gladiātori" utt. Visnepatīkamāki skan vārdi par somu sportistiem. Te nav īstā vieta un laiks, lai runātu par Somijas traģēdiju, bet ja profesora kunga rakstā ir teikts: „Kāpēc pasaules slavenie somu sportisti nekā nevar palīdzēt savai tautai tagad? Tikpat nevarīgi ir arī citu zemju sportisti", tad gribot negribot jāatceras Lūkasa evaņģēlijs un zaimojums par krustā sisto Pestītāju: „Ja Tu esi Kristus, tad glāb sevi pašu un mūs".

Prof. Dr. P. Staros savā rakstā citē arī „olimpisko spēļu uzvarētāja Pelcera" (Dr. Oto Pelcers gan olimpiskās spēlēs nekad nav uzvarējis. — Šm.) grāmatu. Protams, ir viegli pacitēt pāris teikumu, lai dažkārt par kādu lietu vai notikumu radītu pilnīgi pretēju jēdzienu. Taču — kas gan ļauns, ka sports ir arī skaista izprieca? Tikpat viegli jau varētu pateikt, ka arī viss Starca kunga raksts ir „tīrās pasakas." Viņš gan it kā atzīst fizisko audzināšanu, bet ja, piemēram, dzird vārdu „rekords", tad vairs nav samierināms. Domāju, ka „disertācija" par to, kas ir sports, kas rekords utt, ir lieka.

Ir pareizi, ka sportā dažkārt notiek arī pārspīlējumi, pret ko sporta darbinieki jau sen cīnās. Kas par brīnumu, ja dažiem latviešu studentiem nepareizu sporta nodarbju dēļ nenormāla sirdsdarbība? Kurā nozarē gan grūtajā trimdas dzīvē nav nevēlamību? Patiess paldies, ka profesora kungs nācis talkā ar šajā ziņā respektējamiem aizrādījumiem. Bet jau atkal citā vietā rakstītājs noasina zīmuli, lai nopeltu „sporta kustības propagandētājus un vadītājus". Tātad cilvēkus, kas jaunatnei sportā vēlas rādīt pareizo ceļu. Te nu bija!

Tā vien liekas, ka prof. Starca rakstā aiz katras rindiņas slēpjas doma — „kad mēs augām, tad tā nebija". Te izraisījusies gauži vienkārša tēma — paaudžu nesaprašanās un šajās dzirnavās nolemts samalt sportu. Vai šāda vienpusība būs tā glābēja? Tā spriežot, var notikt, ka jaunieši nevēlēsies uzklausīt arī patiesi labos vārdus. Tā prof. Starca domu patiesi respektējamā daļa var izvērsties par miežu sēšanu tuksnesī. Ar profesora kungu nesen bija gods tikties personīgi. Viņa uzskati tāpēc zināmi pilnībā. Īpaši iegaumējami norādījumi pret pārspīlējumiem sportā. Un tomēr: ja bumba un rekords mūsu kopējai valodai sagādā tik bīstamus šķēršļus, tad — saprašanās būs ļoti grūta. Visa šī lieta atgādina dažu ļaužu cīņu pret kino vai arī to, ka peldēties taču labāk ir „brunčos", nekā ērtos, modernos peldtērpos. Labi, ka tā tomēr nedomā visi priekš 1900. g. dzimušie cilvēki!

Prof. Dr. P. Starcs sportā redz tikai ļaunās puses, bet aizmirst, ka arī „kūleņojot pa sporta laukumu" var uzkāpt, manis dēļ „uzkūleņot" augstajā „gaismas kalnā". Vai tad tajā mums jānokļūst tikai tieši tā kā to darījis, piemēram, prof. Starcs savā jaunībā? Vai visi citi ceļi aizliegti? Pārāk patmīlīga iedoma un prasība!

Arnolds Šmits

Uzslava Jānim Bebrim

Dienvidvācijas futbola meistarsacīkšu turpinājumā „Waldhof Mannheim" uzvarēja „Schwaben Augsburg" 1—0 (1—0). Pie augsburgiešu zaudējuma vismazāk vainojams izrādījās latviešu vārtsargs J. Bebris. Gluži otrādi: „Bei Schwaben bot der Torhüter Bebris eine überragende Leistung". Tā raksta vācu laikr. „Schwäbische Landeszeitung". Dienvidvācijas futbola meistarībā vadībā vēl vienmēr ir „1. FC. Nürnberg", kas pēdējā sacīkšu svētdienā uzvarēja „VfR. Mannheim" 4—1.

„HC. AUGSBURG" 25. SPĒLE UN 100. VĀRTI

Pūpolu svētdienā Bad Nauheimas mākslīgā ledus slidotavā „HC. Augsburg" ledushokejisti absolvēja savu šīs sezonas 25. spēli, uzvarot Hesenes meistaru „HC. Bad-Nauheim" 6—1. Šajā sacensībā vācietis Ābele „HCA" labā ieguva arī 100. vārtus. Dienu iepriekš augsburgieši uzvarēja 6—0. No latviešu spēlētājiem šoreiz ierindā bija Ansons, Bluķis, Koneckis, Ritums un Kleinops. „HCA" vienības visās 25 spēlēs piedalījies Ojārs Ritums, kāmēr Ansons startējis 22 reizes, Kleinops 19, Bluķis 16, Vedējs 10 un Veide 3. R.

EMIGRĀCIJAS MEISTARI GALDA TENISĀ

Latviešu emigrācijas meistarsacīkstēs galda tenisā Lībekā vienspēlē vīriešiem uzvarēja Aleksandrs Liepiņš (Neištate), 2. Arv. Zvirgzdiņš (Kasele), 3. Oliņš (Darmštate), 4. Kalniņš (Braunšveiga), 5. Teteris (Hanava), 6. Šleicers (Lībeka). Sieviešu sacensībās, kur nestartēja mūsu izlases sportistes, 1. v. ieguva Emīlija Samoviča (Lībeka), 2. Ikauniece (Hanava), 3. Kāpostiņa (Lībeka), 4. Viļuma (Hanava). Pēdējai tikai 16 gadu. Sacīkstes risinājās ļoti spraigi un uzvarētāji noskaidrojās pēc tam, kad vienādas sekmes guvušie sportisti sacentās pārspēlēs.

KĀRLIS ŠTURMS — MEISTARS

Emigrācijas latviešu meistarsacīkstēs paukošanā Eslingenā piedalījās sportisti no visām rietumu okupācijas joslām Vācijā. Ierasties gan bija kavēti vircburgieši, kādēļ notika sacensības tikai paukošanā ar zobenu. 400 skatītāju pieredzēja interesantas cīņas un daudz pārsteigumu. Finālā neiekļuva amerikāņu joslas meistars Aleks. Aizstrauts (Eslingena) un bij. Latvijas meistars Krūmiņš (Dinkelsbīle). Vienādas sekmes guva eslingenieši Kārlis Šturms un Zigurds Kaktiņš. Viņu cīņa meistartitula dēļ izvērtās visintrigējošākā. Stāvoklis bija 1—1, 2—1, 2—2, 3—2, 3—3, 4—3, 4—4. Sekoja pēdējais trāpījums un K. Šturma uzvara. Jaunais meistars Šturms ar savu izturību un ātrumu pārspēja 12 g. vecākā pretinieka Kaktiņa rutīnu un pārāko techniku. Skolnieks pieveica skolotāju. Vietu sadalījums izvērtās šāds: 1. Šturms (Esl.), 2. Kaktiņš (Esl.), 3. Sukurs (Hamburga), 4. Stabulis (Minchene), 5. H. Aizstrauts (Esl.), 6. Barviks (Esl.), 7. Iltners (Esl.).

ZVIEDRIJAS KARALIS ATKAL SPĒLĒS TENISU

Starptautiskā tenisa turnīrā Kannās skatītāju vidū bija arī Zviedrijas karalis Gustavs 5. un personīgi apsveica uzvarētāju Petiju (ASV), kas vīriešu vienspēles finālā pieveica Asboltu (Ungārija) 6—4, 6—4, 6—0. Sieviešu vienspēlē 1. v. ieguva Betca (ASV). Ārsti šovasar atkal atļāvuši „Misteram G.", kam jau 38 gadu, spēlēt tenisu. Viņa Majestāte domā piedalīties starptautiskā turnīrā Dienvidfrancijā.

15 IZREDZĒTIE

FIFAs uzdevumā holandietis K. Lotsi izraudzījis 15 futbolistus Eiropas kontinenta sastādītai vienībai sacīkstei pret angļiem. Šie izredzētie ir: vārtsargi — O. Jensens (Dānija) un Darui (Francija), aizsargi — V. Stefens (Šveice), H. Nilsons (Zviedrija) un P. Petersens (Dān.), pussargi — Dž. Kerejs (Īrija), Parola (Itālija), Ludls (Čech.) un S. Jokšs (Austrija), uzbrucēji — K. Prests (Dānija), K. Hansens (Dānija), G. Nordāls (Zviedr.), G. Grēns (Zviedr.), E. Melchiors (Austr.) un S. Vilke (Holande). Vislielākais pārsteigums tas, ka izlasē ierindoti tik daudz zviedru un dāņu spēlētāju. Eiropas kontinenta vienību galīgi izraudzīs pēc pārbaudes sacīkstes 6. maijā Roterdamā.

Latviešu sporta un fiziskās audzināšanas padomes amerikāņu joslas jaunievēlētiem pārstāvjiem un visu sporta nozaru vadītājiem kopēja sanāksme 20. apr. Vircburgā, pēc kam sekos brauciens uz LS un FAP sēdi Getingenā.

Latviešu emigrācijas meistarsacīkstes paukošanā ar zobenu vienībām 28. un 29. apr. rīko Vircburgas YMCA. Sākums 28. apr. pl. 14. Vienības (katrā vienībā 4 paukotāji) piesakāmas līdz 20. apr. Ja iespējams, sportistiem līdzi jāņem paukošanās piederumi.

Amerikāņu joslas basketbola nozares apgabalu vadītāju sanāksme notiks 18. apr. pl. 14 Vircburgā.

Neunburgas latviešu YMCAs galda tenisa turnīrā uzvarēja G. Dižmanis. V. L.

Angļu joslas latviešu studentu meistarsacīkstēs galda tenisā 23. un 24. martā Pinnebergā vienspēlē vīr. uzvarēja Ēriks Martinsons (Pinneberga), viensp. siev. Irēne Švāne (P.), divspēlē vīr. E. Skujiņš, R. Veinbergs (P.), jauktā divspēlē I. Švāne, R. Veinbergs (P.). Vienību sacensībās visas 3 pirmās vietas ieguva Pinnebergas Baltijas universitātes studenti, bet 4 v. ierindojās Kiles spēlētāji. Uzvarētājiem diplomus pasniedza studentu sporta darbinieki J. Daliņš un K. Zvejnieks.

Anglijas futbola kausa izcīņā finālam kvalificējās „Charlton Athletic" vienība, kas pusfinālā pieveica „Newcastle" 4—0. Sacīkstē bija 55.000 skatītāju. Otrajā pusfināla sacensībā „Liverpool" un „Burnley" cīnījās 0—0 neizšķirti. Izšķīrējs rezultāts nereālizējās arī pagarinājumā. Sacīksti atkārtos.

Oksfordas un Kembridžas studentu 93. sacensība airēšanā izvērtās par kembridžiešu triumfu. Kembridžas astonnieks pārspēja savus pretiniekus par 10 laivas garumiem un 6,8 km distanci viļņainajā Temzā veica 23:04,0 min. Rekords ir 18:03,0 min., ko 1934. g. sasniedza Kembridžas vienība.

Ž. Šmits — Švābijas meistars

Ž. Šmits

Švābijas meistarsacīkstēs boksā 1. un 2. Lieldienās Augsburgā Holcmillera cirkā patīkamus mirkļus piedzīvoja mūsu sporta draugi, jo plašajā konkurencē, kur bija ap 40 dalībnieku — daudzi izcili vācu bokseri, lieliski sekmējās vienīgajam latviešu pārstāvim Žanim Šmitam. Savu pirmo pretinieku Nageli viņš pieveica ar knock-out jau 1. gājienā, tāpat 1. gāj. sita ar techn. knock-out Drekslu un viegli pārspēja arī pēdējo konkurentu Albrechtu. Daudzo skatītāju jūsmīgi sveikts, Žanis Šmits kļuva Švābijas meistars pusvidējā svarā.

MŪSU SPORTISTI IZKAISĪTI PASAULĒ

Latviešu sportisti tagad izkaisīti dažādās pasaules malās. Vācijā dzīvojošie sporta ļaudis redakcijai biežī lūdz to savu paziņu adreses, kas dzīvo citās valstīs. Tie atkal būs laimīgi, ja saņems pa vēstulei no nabadzīgās Vāczemes. Mēģināsim tādēļ mūsu sporta draugiem šodien izpalīdzēt ar dažām adresēm, kas lai ir atbilde daudzajiem jautājumiem. Futbolists Aleksandrs Vanags, Francijā: 4 Rue de Dabo, Strasbourg, France. Sporta redaktors Nikolajs Seglenieks, Zviedrijā: Klubbacken 39, II, Stockholm, Sverige. Futbolists Juris Skadiņš, Dānijā: D. R. K., Lejr Aarhusvej Silkeborg, Danmark. Vieglatlēts un slēpotājs Edgars Laipenieks, Austrijā: Schwarzach 11, Vorarlberg, Österreich. Vieglatlēts Vitolds Pormanis, ASV: 19449 Jaust. Rd. Detroit 19, Mich., USA.

ARDŽENTIJA, KASABLANKA, KAIRA, TEHERANA

IZVILKUMI NO TĀM NODAĻĀM ELIOTA RUZVELTA GRĀMATĀ PAR VIŅA TĒVU PREZIDENTU FRANKLINU DELANO RUZVELTU, KUR ATTĒLOTAS LIELĀS KARA LAIKA KONFERENCES

(2. turpinājums)

Pulkvedis, kas bija Kasablankas komandants, bija visai satraukts un tūlīt pateica man noslēpumu. „Jūsu tēvs," viņš teica. „Un Čerčils. Un domājams arī Staļins." Un viņš uzdeva man palikt telpās, kamēr ieradīsies tēvs, lai kāds mani neieraudzītu un no tā nesecinātu iemeslus, kāpēļ esmu Kasablankā.

Otrdienā devos uz lidlauku apsveikt tēvu un viņa pavadoņus, kas ieradās no Betherstas. Aizbraucām uz viņa vasarnīcu, kas patiesībā bija krietna pils. Nedaudz soļus tālāk bija Čerčila miteklis, un Harijs Hopkinss atveda viņu līdz vakariņās.

Pēc vakariņām tēvs un Čerčils apsēdās uz liela dīvāna, kamēr mēs, pārējie, sasēdāmies puslokā sarindotos krēslos. Sarunu temats bija politika un it sevišķi stāvoklis, ko franču kolonijās bija radījis sabiedroto iebrukums Āfrikā. Tēvs un Hopkinss sāka izjautāt premjēru par Degolu.

„Jums vajadzētu atvest savu problēmu bērnu šurp," teica tēvs un no šī brīža Degolu visu konferences laiku nesauca citādi kā par Čerčila problēmu bērnu. Žiro sauca par tēva problēmu bērnu.

„Degols uzsvempies augstā zirgā," teica Čerčils. „Atsakās braukt šurp." Čerčils kaut kāda iemesla dēļ itin kā priecājās pats par savām grūtībām. „Viņš noskaities par metodēm, ko pielieto kārtības radīšanai Marokā, Alžīrā un franču Rietumāfrikā. Un, saprotams, tagad, kad Eizenhauers iecēlis Žiro amatā . . ." viņš skumji grozīja galvu.

Laipni, bet noteikti tēvs atgādināja, ka Degols jāatved šurp, apgalvodams, ka abu franču sadarbība nepieciešama, lai radītu apstākļus Francijas atbrīvošanai. Tēvs ieteica Anglijai un ASV likt Degolam manīt, ka viņa atbalstīšanu pārtrauks, ja viņš tūlīt nebeigs dižoties un nebrauks uz konferenci. Čerčils pamāja ar galvu. „Es arī domāju, ka tas būtu labākais. Bet es, protams, nevaru par viņu atbildēt."

Krietni pēc pusnakts premjērs atvadījās. Paliku pie tēva, kamēr viņš devās gultā. „Vai man tikai tā izlikās, vai arī Čerčils patiešām nav nopietni norūpējies par Degola dižošanos?"

Tēvs smējās. „Man ļoti stipras aizdomas, ka mūsu draugs Degols nav ieradies Āfrikā tāpēc, ka mūsu draugs Vinstons vispār nav viņu aicinājis."

„Kāpēc tad?"

„Interešu sakrišana. Angļi grib saglabāt savas kolonijas. Viņi grib palīdzēt frančiem saglabāt viņu kolonijas . . . Vai zini, kāpēc Vinstons atvedis te līdz Monbetenu? Lai tas palīdzētu mani pārliecināt, ka jāsūta desanta karaspēks uz Dienvidaustrumāziju."

Uzlūkoju tēvu gluži pārsteigts.

„Saprotams," viņš turpināja. „Angļi grib atgūt Birmu. Šī ir pirmā reize, kad tie parādījuši interesi par Klusā okeana karu. Kāpēc? Savas imperijas dēļ. Tāpēc Vinstons tik ļoti pūlas paturēt Degolu maliņā. Degols tikpat maz ieinteresēts imperijas koloniju pazaudēšanā kā pats Čerčils."

Jautāju tēvam, kāds tad ir Žiro.

„Žiro? Dzirdēju no Roberta Merfija vislabākās atsauksmes par viņu. Merfijs kārtojis visas lietas ar franciem Ziemeļāfrikā. Viņš izsakās, ka Žiro būtu īstais vīrs Degola atvietošanai."

„Atvietot Degolu? Visas ziņas liecina par to, cik viņš populārs pašā Francijā un ārpus tās."

„Viņa aizmugurnieki to izpūtuši."

„Čerčils, tu domā? Angļi?"

Tēvs pamāja ar galvu. „Eliot," viņš teica, „Degola mērķis ir radīt viena vīra valdību Francijā. Nevaru iedomāties otra cilvēka, kam es tik ļoti neuzticētos. Visa viņa brīvās Francijas kustība piesātināta aģentiem, kas izspiego pašu cilvēkus. Viņš iztulko runas brīvību par brīvību pret kritiku . . . par viņu. Kāpēc lai mēs uzticētos spēkiem, kas balsta Degolu?"

Likās, ka viņš izsaka skaļi savas domas, lai sakārtotu tās apspriedēm, kam bija jāsākas nākošajā un jāturpinājas vēl desmit dienas. „Svarīgākais ir tas," viņš teica, „ka koloniju sistēma nozīmē karu. Ekspluatē Indijas, Birmas un Javas resursus, bet nekad nedod nekā pretim, un tā audzē tā veida nemierus, kas izraisa karus. Tā noliedz jebkādas miera organizācijas vērtību, vēl ieķams ar to sākts darboties."

Brīdi viņš pārdomādams klusēja. „Man jāpastāsta Čerčilam, ko šodien atklāju britu Gambijā," viņš tad teica.

„Betherstā?" es jautāju.

„Šorīt," viņš teica un viņa balsī tagad bija dzirdams saviļņojums, „mēs braucām uz lidlauku. Iedzimtie bija skrandās . . . bailīgi glūnēja. Viņi stāstīja mums, ka vairums pelna 50 centu dienā. Bez tam tie dabū vēl pa krūzei risa." Viņš netīksmē pagrozījās savā lielajā gultā. „Netīrība. Sērgas. Liela mirstība. Ar šiem ļaudīm apietas sliktāk nekā ar lopiem."

Viņš domīgs skatījās uz mani.

„Kads ir stāvoklis Alžīrā?"

Pastāstiju, ka tur tas pats: nabadzība, slimības, tumsība. Viņš turpināja stāstīt par to, kas pēc viņa domām darāms. Francija jāatjauno par lielvalsti. Tās bijušās kolonijas nododamas tās mandātā, jāprasa, lai tā ik gadu ziņo par padarīto.

„Pagaidi," es pārtraucu. „Kam tad lai viņa ziņo?"

„Apvienoto Nāciju organizācijai, tiklīdz tā būs nodibināta," atbildēja tēvs. Tā bija pirmā reize, kad dzirdēju par šo viņa plānu. „Kā gan citādi? Lielajiem četriem — mums pašiem, Anglijai, Ķīnai, Padomju Savienībai — jāuzņemas atbildība par mieru pēc tam, kad . . ."

„Ja jūs uzvarēsit," es jokodams iebildu.

„Kad mēs būsim uzvarējuši," noteikti sacija tēvs. „Kad mēs būsim uzvarējuši šai karā, četras lielvalstis būs atbildīgas par mieru. Viņām būs jādod gandarījums visām atpalikušām, apspiestām koloniju zemēm pasaulē . . . Ja to neizdarīsim, mums priekšā jauns karš."

Nākošā dienā ieradās ģenerālis Eizenhauers. Viņš brokastoja ar Maršalu un Kingu un tād iedrāzās taisni iekšā ziņot par kara darbību Āfrikā. Pēc viņa vērtējuma mūsu operācijas bija veikušās labi, bet ne lieliski.

„Nav ko atvainoties," sacīja tēvs.

„Nē, sēr. Bet uzdevums grūts."

„Labi. Cik daudz laika vajadzēs uzdevuma paveikšanai?"

(Turpinājums sekos)

Sludinājumi

Brāļadēlu **Žani Šmitu** un brālēnu **Eriku Šmitu** meklē kapt. **A. Šmits** Anglijā. Lūdz rakstīt: C. Cline, (13b) Augsburg, Fröbelstr. 19. 135

Draugus, radus un paziņas meklē **Georgs Belikjancs** no Rīgas: (13b) Jettingen/Schwaben, Hauptstr. 389. 134

Mirdzu Rozīti ar dēlu Eduardu un **Bekmaņa** ģim. no Rīgas, Olgas ielas 3, meklē **Ludvigs Grabis:** (20) Barntnen b. Sarstedt, Kreiss Hildesheim, DP Camp. 136

Rīdzinieces **Līlija Freibergu** no L. Nometņu ielas, **Elvīru Alksni** no Zvaigžņu ielas un **Zentu Ausatnieci** no Pulkveža Brieža ielas meklē **Milda Blūma:** (20) Giften b. Sarstedt, Kreis Hildesheim, DP Camp. 137

Sievu **Valiju Rozi** dz. Beķeri, dz. 31. VII. 1907. g., meitiņu **Ivonnu** un bij. leģ. **Eduardu Eichertu,** dz. 1910. g., no Rīgas meklē **Harijs Roze:** c/o Ozols Rašunda, Stockholm, Hasselstigen 6 II, Schweden. 132

Karavīrus, kas 1944. un vēlāk bija Wormditt pilsētā, lūdz atsaukties **P. Ziemelis:** WCE Camp Dachau, House 26 b., 50a Ciw. Employees. 133

Ziņas par 15. div. 34. p. kr. **Gunāru Blūmbergu** no Ikšķiles, dzim. 18. IV. 26., lūdz brālis **Elmārs Blūmbergs:** (24) Eitin i. Holst., Baltic DP Camp. 119

Almu Kriķi dz. Baumani no Rīgas, Miera ielas 42, un **Leo Verneru** no Rīgas, Lapu ielas 29, meklē **Regina** Lūse: (20a) Luthe ü. Wunstorf, Hauss Nr. 66. 131

Bijušie **Valmieras komeroskolas** audzēkņi atsaucaties. Rakstiet **A. Dāvidsonam:** (13a) Würzburg, Central DP Camp 263. 127

Raimondu Vaļuku, dzim. 29. X. 1925. g., no Embutes pag. meklē vecāki. **K. Vaļuks:** (21a) Greven (Westfalen), Kettelerstr. 15. 116

Par **Tālivaldi Irbi,** dz. 19. IX. 24. Rūjienā, no Lauenburgas instr. sk., ziņas l. brālis **Viktors Irbe:** (24) Kiel-Wik, Studentenlager 23, zur Hochbrücke. 122

Draugus un paziņas meklē **Tālivaldis Puķītis:** (17b) Gutach (Schwarzwaldbahn), Ramsbachweg 242. 111

„LATVIJAS" ABONEMENTS,

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks.), maksā RM 5.— mēnesī; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM 4.— mēnesī par eksemplāru. Sludinājumu maksa: RM 2.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederīgo meklēšanas sludinājumi līdz 4 rindām — RM 4.—, garāki par 4 rindām pēc parastā tarifa.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (13b) Günzburg/D., Bürgermeister - Landmann - Platz 7.